Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok 3 PAŹDZIERNIK 1934 Nr. 10

PALESTYNA i BLISKI WSCHÓD

organ polsko-palestyńskiej izby handlowej

Cena egzemplarza zł. 1.50

TREŚĆ NUMERU TRZECIEGO (ROK III) „PALESTYNY I BLISKIEGO WSCHODU"

Palestyna w dobie obecnej — L. LEWITE, Ruch budowlany w Palestynie — Inż H. ZABŁUDOWSKI, Kwestja zalesienia Palestyny — Agr. J. WEITZ, Kwestja poszukiwania wody i nawadniania gruntów w Palestynie — L. TAJCZ, Przemysł chemiczny w Palestynie — Mgr. A. RAWICZ-SŁUCKI, Zagadnienie hodowli bydła w Palestynie — Inż. I. SUDOWICZ, Przegląd prasy — P. W., Komunikaty Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej, Targi Lewantyńskie, Kronika: Palestyna, Transjordanja, Syrja, Irak, Egipt, Turcja, Persja, Arabja, Statystyka: Statystyka handlu zagranicznego Palestyny, Statystyka handlu z Bliskim Wschodem.

TREŚĆ NUMERU SZÓSTEGO (ROK III) „PALESTYNY I BLISKIEGO WSCHODU"

Wystawa Polska na Targach Lewantyńskich, 1934 — * * *, Zagadnienie imigracji żydowskiej do Palestyny w dobie obecnej — L. LEWITE, Refleksje palestyńskie — N. SZWALBE, Obecny brak rąk roboczych w Palestynie, Rozwój przemysłu palestyńskiego w r. 1933, Wzmożony ruch budowlany w Palestynie, Hodowla ryb w Palestynie, Nadwyżka budżetowa rządu palestyńskiego, Przegląd prasy, Światła i cienie gospodarki palestyńskiej — wywiad z prezesem L. LEWITE, * * * — P. W., Komunikaty Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej, Kronika: Palestyna, Egipt, Syrja, Irak, Turcja, Persja. Transjordanja, Cypr, Statystyka handlu Polski z Bliskim Wschodem, Wywóz rur na Bliski Wschód, Statystyka handlu zagranicznego Palestyny, Statystyka handlu zagranicznego Egiptu, Sprawy celne i transportowe.

TREŚĆ NUMERU SIÓDMEGO I ÓSMEGO (ROK III) „PALESTYNY I BLISKIEGO WSCHODU"

Preliminarz budżetowy rządu palestyńskiego na r. 1934/35 — Dr. A. MARCUS, Bankowość i kredyt w Tel-Awiwie — Dr. K. GRUNWALD, Sprawozdanie Departamentu Ceł, Akcyz i Handlu rządu palestyńskiego za r. 1933, Przemysł lustrzany w Palestynie — D. BROMBERGIER, Spółdzielnie przetwórcze i handlowe w rolnictwie żyd. w Palestynie — I. SUDOWICZ, Sądownictwo w Palestynie, Produkcja wina w Palestynie, Położenie gospodarcze Persji — O. A. MERITT-HAWKES, Przegląd prasy — P. W., Komunikaty Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej, Kronika: Palestyna, Egipt, Syrja, Irak, Turcja, Persja, Transjordanja Cypr, Statystyka: Statystyka handlu Polski z Bliskim Wschodem, Wywóz rur na Bliski Wschód, Statystyka handlu zagranicznego Palestyny, Sprawy celne i transportowe.

TREŚĆ NUMERU DZIEWIĄTEGO (ROK III) „PALESTYNY I BLISKIEGO WSCHODU"

Zagadnienie Rady Legislatywnej w Palestynie — L. LEWITE, Przemysł cytrusowy w Palestynie — H. VITELES, Sprawozdanie Komitetu Targów Lewantyńskich za 1934 r., Inwestycje w budownictwie palestyńskiem r. 1933, Morze Martwe — T. G. TULOCH, Sprawa naturalizacji imigrantów w Palestynie, Imigracja do Palestyny w I-szem półroczu 1934 r., Możliwości produkcji rękawiczek w Palestynie — D. BROMBERGIER, Nowe tereny kolonizacyjne — B. D. LEWIN, Przegląd prasy — P. W:, Komunikaty Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej, Kronika: Palestyna, Transjordanja, Syrja, Egipt, Irak, Turcja, Persja, Cypr. Statystyka: Statystyka handlu Polski z Bliskim Wschodem, Wywóz rur na Bliski Wschód, Statystyka handlu zagranicznego Palestyny. Sprawy celne i transportowe.

Palestyna i Bliski Wschód

**czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym
Palestyny i Bliskiego Wschodu**

Rok III Warszawa, Październik 1934 Nr. 10

TREŚĆ NUMERU:

L. LEWITE
Prezes Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej.

W SPRAWIE KOMUNIKACJI LOTNICZEJ MIĘDZY POLSKĄ A PALESTYNĄ

Sprawa utworzenia stałej komunikacji lotniczej między Polską a Palestyną przybiera coraz bardziej na swej aktualności. Znaczne wzmaganie się z roku na rok ruchu turystycznego i emigracyjnego z Polski do Palestyny oraz zacieśnienie się stosunków handlowych między temi krajami, stwarza konieczność przyśpieszenia realizacji tego projektu. Sprawa ta była kilkakrotnie poruszana i przedkładana przez Polsko-Palestyńską Izbę Handlową odnośnym czynnikom rządowym, nie została jednak dotychczas zrealizowana, gdyż na przeszkodzie stał szereg trudności natury formalnej i technicznej. W Palestynie przebywa obecnie przeszło 100.000 Żydów polskich, którzy są związani stosunkami handlowemi i rodzinnemi z Polską. Zwiększenie się osadnictwa Żydów polskich w Palestynie znajduje swój wyraz w stałym wzroście ruchu pasażerskiego i towarowego oraz ilości listów, przesyłanych z Polski do Palestyny i z powrotem. Polska jest więc specjalnie zainteresowana, by swój kontakt gospodarczy z Palestyną — tym jedynym w swoim rodzaju krajem, o niebywałym rozwoju gospodarczym — nietylko utrzymać na dotychczasowym poziomie, ale wykorzystać wszelkie możliwości w kierunku wzmożenia wzajemnych stosunków gospodarczych między obydwoma krajami.

Dotychczasowe połączenie Polski z Palestyną zapomocą linij kolejowych i okrętowych nie czyni zadość nowoczesnym wymogom komunikacyjnym, droga ta trwa bowiem 5—7 dni. Przy obecnem tempie życia gospodarczego, oczekiwanie odpowiedzi na list handlowy 15—20 dni stanowi wielką przeszkodę dla normalnego rozwoju stosunków handlowych. Przy posługiwaniu się natomiast bezpośrednią komunikacją lotniczą z Polski do Palestyny, podróż między temi dwoma krajami trwałaby zaledwie 2 dni, a mianowicie: 1 dzień (kilka godzin lotu) przejazdu z Polski do Grecji (z Warszawy do Salonik lub Aten) i 1 dzień (kilka godzin lotu) z Grecji do Palestyny. W obliczeniu tem został już uwzględniony odpoczynek w Grecji.

Projektowana linja lotnicza polsko-palestyńska stworzyłaby nowe możliwości dla ruchu turystycznego, dla wymiany towarowej i listowej, i oddałaby wielkie usługi kupcom i przemysłowcom przy udzielaniu za-

mówień i powzięciu decyzji, w obecnym okresie ciągłych zmian konjunkturalnych i wahań walutowych.

Należy zaznaczyć, iż wszystkie istniejące linje lotnicze między krajami europejskiemi a Palestyną okazały się bardzo rentowne, tak więc, według wszelkiego prawdopodobieństwa, analogiczna linja z Polski do Palestyny nietylko okaże się samowystarczalna, ale nawet niebawem przyniesie dochody. Źródłami dochodu tej linji byłyby opłaty za przejazdy pasażerskie, przesyłki pocztowe oraz przesyłki towarowe.

Jeżeli przyjąć, że tylko 10% wszystkich turystów, udających się do Palestyny, korzystałoby z przejazdów drogą lotniczą, to już wspomniana linja lotnicza wykaże się dostateczną frekwencją. Należy również wziąć pod uwagę, że również i pewna część zamożniejszych emigrantów korzystałaby z komunikacji lotniczej.

Ruch pocztowy między Polską a Palestyną kształtował się w ostatnich latach, jak następuje:

RUCH POCZTOWY Z POLSKI DO PALESTYNY

Rok	Przes. listowe	Listy wartościowe		Paczki		
	Ilość	Ilość	Wartość w zł.	Ilość bez podania wart.	Ilość z podaniem wart.	Wartość w zł.
1928	1,755,042	11,178	2,570,828	1,412	466	53,112
1929	2,330,142	15,446	2,590,796	52	312	117,468
1930	2,240,624	1,092	2,338,900	2,922	728	87,672
1931	2,012,270	1,350	395,400	2,656	104	30,680
1932	1,256,702	830	281,400	3,074	208	41,600
1933	1,301,096	1.300	390,000	1,560	936	155,376

RUCH POCZTOWY Z PALESTYNY DO POLSKI

Przesyłki listowe	Listy wartościowe		Paczki		
	Ilość	Wartość zł.	Ilość bez podania wart.	Ilość z podaniem wart.	Wartość w zł.
1,946,336	4,672	362,762	1,546	342	13,950
2,406,636	5,256	595,672	1,680	150	14,500
3,023,802	4,022	513,140	3,586	—	—
2,293,866	6,132	983,390	2,258	—	—
1,346,844	8,260	1,160,510	2,750	—	—
1,577,554	27,046	3,698,390	4,678	—	—

Należy wziąć pod uwagę, że w chwili obecnej towarzystwo Polskie Linje Lotnicze „Lot" ma uruchomioną linję lotniczą z Warszawy do Salonik poprzez Bukareszt, i że dotychczasowy odpoczynek w Bukareszcie zostaje zniesiony dzięki obsługiwaniu tej linji samolotami o większej sile i szybkości. Dotychczasowa szybkość samolotów, kursujących na wspomnianej linji, wynosi przeciętnie 160 km. na godzinę. Obecnie zostają wprowadzone samoloty o szybkości 220 km. na godzinę. Sprawa więc linji lotniczej Warszawa — Tel-Awiw lub Warszawa — Lud jest już częściowo zrealizowana, i obecnie chodzi tylko o jej przedłużenie z Salonik do Palestyny. Istniejące europejskie linje lotnicze do krajów Bliskiego oraz Dalekiego Wschodu, a mianowicie „Air France", „K. L. M." — holenderska (Kon. Luchtvart Maatschapij voor Nederland en Kolonien N. V.) „Deutsche Luft-Hansa", wykazują znaczny wzrost frekwencji pasażerów oraz zwiększenie się bagażów i przesyłek pocztowych do krajów Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Linja „Air France" prowadzi z Paryża do Aten, Bejrutu, poprzez Syrję i Irak, Persję do Sajgonu w Indjach. Linja „K. L. M.' prowadzi z Amsterdamu do Marsylji, Aten, Kairu, Gazy, Bagdadu, poprzez Persję do Indyj i do Indyj Holenderskich. „Deutsche Luft-Hansa" dotychczas miała uruchomioną linję do Konstantynopola, obecnie tylko do Salonik i Aten. Naogół linje te cieszą się wielkiem powodzeniem i wykazują tendencję dalszej rozbudowy.

Polska linja lotnicza towarzystwa „Lot", prowadząca z Warszawy do Salonik, wykazała w ostatnim roku wzrost ruchu pasażerskiego, towarowego i pocztowego (wzrost o 40%).

Należy również wspomnieć o projekcie wybudowania portu lotniczego w Tel-Awiwie oraz o szczegółowym planie, opracowanym przez majora-pilota inż. K. Ziembińskiego. Plan ten znalazł poparcie czynników samorządowych Tel-Awiwu i obecnie toczą się pertraktacje z rządem palestyńskim w sprawie prawnej i finansowej pomocy, przy zrealizowaniu powyższego projektu. Utworzenie portu lotniczego w Tel-Awiwie ułatwiłoby w znacznym stopniu komunikację lotniczą z Palestyną, gdyż dotychczasowe lądowanie na lotnisku w Lud, leżącem w odległości około 20 km. od Tel-Awiwu, ma ten defekt, iż pasażerowie muszą po uciążliwej podróży udać się następnie autobusami do głównych ośrodków Palestyny.

Niezależnie od wyników pertraktacyj w sprawie wybudowania portu lotniczego w Tel-Awiwie, kwestja uruchomienia linji lotniczej polsko-palestyńskiej nie przestaje być aktualna, w ostateczności bowiem punktem końcowym projektowanej linji byłby Lud.

Sprawy uruchomienia linji lotniczej między Polską a Palestyną nie

należy traktować jako eksperymentu, gdyż oparty jest on na realnych cyfrach i zdrowych zasadach gospodarczych.

Należy spodziewać się, iż czynniki rządowe Rzplitej Polskiej, w zrozumieniu wymagań obecnej sytuacji gospodarczej, możliwości ekspansji handlowej na wschód i znaczenia prestiżowego takiej linji dla Państwa Polskiego, przyśpieszą zrealizowanie wspomnianego projektu, rezultaty którego w najbliższym już czasie byłyby widoczne.

H. VITELES.
Jerozolima.

PRZEMYSŁ CYTRUSOWY W PALESTYNIE

Cytrusy palestyńskie na rynku Wielkiej Brytanji.*)

(pw) Cytrusom palestyńskim nie grozi obawa konkurencji ze strony krajowych owoców W. Brytanji, ani też ze strony krajów produkujących cytrusy, wyjąwszy Hiszpanję; należy jednak skonstatować, że będzie coraz trudniej, w ciągu maximum czterech miesięcy, znaleźć zbyt dla wciąż wzrastających zbiorów. Pomarańcza palestyńska nie dojrzewa dosyć wcześnie, by przed początkiem grudnia mogła być eksportowana, zaś cały zbiór został wytransportowany przed końcem marca, zanim rozpoczyna się okres kwitnięcia.

Pomarańcze, które w tym okresie nie zostaną zdjęte z drzew i wytransportowane, lecz załadowane po 15-ym marca na okręty, podlegają po 1-ym kwietnia cłu wwozowemu w wysokości 3/6 za cwt. (zamiast 10% ad valorem) i są wystawione na konkurencję amerykańskich, brazylijskich, a przedewszystkiem południowo-afrykańskich cytrusów, które korzystają z imperjalnych ceł preferencyjnych i ukazują się na rynku W. Brytanji w połowie kwietnia i w pierwszych dniach maja. W/g zdania prof. Powell'a eksport południowo-afrykańskich pomarańczy w r. 1936 i 1937 wzrośnie do 3 miljonów skrzynek, zaś w latach następnych do 5 miljonów. W . Brytanja mieć będzie przed i po sezonie pomarańczy palestyńskich, t. zn. w miesiącach listopad i kwiecień, większe ilości południowo-afrykańskich pomarańczy. „Weekly Fruit Intelligence Notes" przepowiada w roku bieżącym nadejście pierwszego transportu pomarańczy brazylijskich do W. Brytanji na dzień 24 kwietnia (w pierwszych dwóch tygodniach kwietnia przybyło 4.600 skrzyń grejpfrutów). Brazylja eksportowała do W. Brytanji w r. 1924 — 28.377 skrzyń pomarańczy, w r. 1929—

---

*) Dokończenie. Patrz „Palestyna i Bliski Wschód" Nr. 9, str. 309—316.

373.000 skrzyń, w r. 1931 — 1.750.000, w r. 1932 — 1.478.000 skrzyń.

Pomarańcze amerykańskie nadeszły do W. Brytanji w r. 1932 w miesiącach maj—grudzień. Produkcja Navel-pomarańczy w Stanach Zjedn., a w szczególności w Kalifornji, nie wykazuje poważniejszego wzrostu i ich eksport do W. Brytanji, jak również i do innych krajów europejskich, pozostanie w najbliższych latach w dotychczasowych granicach. Od r. 1927 do r. 1932 zaplantowano w Kalifornji zaledwie 13.092 dunamów Navel-pomarańczami, w przeciwiesńtwie do 85.276 dunamów, zaplantowanych Valencia-pomarańczami (letniemi).

W r. 1933/34 zbiór pomarańczy z Kalifornji i Florydy oszacowano na 46.500.000 skrzyń, wobec 48.800.000 w poprzednim sezonie. Wobec zmniejszenia się wartości dolara i niepewnej sytuacji gospodarczej St. Zjedn., pierwsze pomarańcze ze St. Zjednoczonych do Anglji nadszły już w marcu, podczas gdy w poprzednim roku — dopiero w maju. Od 16 marca do 17 kwietnia 1934 r. nadeszły do Anglji 60.000 skrzyń pomarańczy amerykańskich, podczas gdy w tymże okresie roku ubiegłego zaledwie 4.000 skrzyń. Czy ta wczesna wysyłka pomarańczy amerykańskich do W. Brytanji jest zjawiskiem chwilowem, czy też nastąpi i w przyszłości, trudno teraz przewidzieć.

Opóźnienie w badaniach metod rynkowych było czynnikiem decydującym w utracie wielu rynków zbytu w W. Brytanji w ubiegłym sezonie. Należałoby zbadać, czy zaniechanie systemu sprzedaży aukcyjnej pomarańczy palestyńskich jest możliwe i korzystne, jak to miało miejsce z pomarańczami kalifornijskiemi. Agentura Californian Fruit Growers Exchange decyduje samodzielnie, do których komisjonerów i na jakie rynki należy wysyłać pomarańcze, zamiast pozostawienia decyzji sprzedaży aukcyjnej. Tylko dokładne i wieloletnie badania mogą rozstrzygnąć, czy ta metoda jest odpowiednia również i dla Palestyny. Należałoby również zbadać możliwości bezpośredniej sprzedaży owoców konsumentom W. Brytanji.

Obecna polityka liberalna laissez-faire nie zdobędzie nowych rynków dla przewidzianego w najbliższych 10-ciu latach przyrostu rocznego zbioru, który wyniesie około miljona skrzynek pomarańczy.

Grejpfruty.

Oblicza się, iż około 20.000 dunamów, z ogólnego obszaru 200.000, zaplantowanych w Palestynie cytrusami, zajęte są grejfrutami, z tego ¾ w okolicach nadbrzeżnych, a reszta w dolinie Jordanu, w Emeku i w t. zw. bloku Nuris. Normalnie grejpfruty mogą być wysyłane z doliny Jordanu w pierwszej połowie września, z okręgu Nuris w pierwszej połowie października, z Emeku — nieco później, zaś z okolic nadbrzeżnych nie wcze-

śniej niż w końcu października i w pierwszej połowie listopada. Eksport grujpfrutów z Palestyny, który przeważnie kierowany jest do W. Brytanji, wzrósł z 2.635 skrzyń w r. 1928/29 do 350.500 skrzyń w r. 1933/34. Gdy cały teren 20.000 dunamów, zaplantowany grejpfrutami, będzie owocodajny, eksport ich w ciągu roku osiągnie cyfrę 3.000.000 skrzyń. Ogólna produkcja roczna grejpfrutów wynosi obecnie 18.000.000 skrzyń, z których 15.500.000 przypada na Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Zbiór w St. Zjedn. Ameryki Płn. oszacowany jest na rok 1933/34 na przeszło 13 miljonów skrzyń, a na rok 1935/36 na 30 miljonów skrzyń. Obszar owocodajny w St. Zjedn. wynosił w r. 1932 — 500.000 dunamów, obszar nie dający jeszcze owoców — 348.600 dunamów wobec 485.000 i 316.000 w r. 1931. Ogółem eksport światowy wynosił 3 miljony skrzyń, z tego połowa przypada na Stany Zjednoczone Ameryki Płn.. Eksport ze Stanów Zjednoczonych wzrósł z 680.000 skrzyń w r. 1923 do 1.024.400 skrzyń w r. 1932 (1.341.000 — w r. 1931). 9/10 amerykańskiego eksportu pochłonęły Kanada i Wielka Brytanja. Europa importowała w r. 1931 około 1.500.000 skrzyń, a w r. 1932 — 1.250.000. Spadek importu w r. 1932 był skutkiem zmniejszonych zbiorów, a nie malejącego popytu. Californian Citrograph ze stycznia 1934 roku przepowiada, iż produkcja światowa grejpfrutów conajmniej w przeciągu najbliższych 10-ciu lat wzrastać będzie w szybkiem tempie, wobec czego przewidziana jest na rynkach eksportowych duża konkurencja. Celem przedstawienia możliwości propagandy na rzecz podniesienia konsumpcji grejpfrutów, warto przytoczyć wyjątek z rocznego sprawozdania California Fruit Growers Exchange.

„Ponieważ pojedyńczy grejpfrut jest większy od zwykłej pomarańczy, cena pojedyńczej sztuki jest wyższa, przeto konsument, zwracający w pierwszym rzędzie uwagę na cenę, ustosunkowuje się nieprzychylnie względem grejpfrutów. Pozatem grejpfrut nie jest jeszcze tak rozpowszechnionym masowym artykułem konsumpcyjnym, po części ze względu na zbyt małą propagandę.“

Import grejpfrutów do Europy.

Rok	Ogólny eksport do Europy	Konsumpcja na głowę
1921	34.318 skrzyń	0,05 funtów
1925	268.168 „	0,37 „
1929	868.523 „	1,17 „
1932	1.249.600 „	1,65 „

Od roku 1928 do 1933 wzrósł import grejpfrutów do W. Brytanji

z 473.000 cwts do 779.000 cwts; średnia wartość spadła z 33/6 na 27/5 za cwt; konsumpcja na głowę wzrosła z 1,1 do 1,8 funta.

Udział grejpfrutów amerykańskich w ogólnym eksporcie grejpfrutów do Anglji wynosił w r. 1929 — 78%, w 1930 — 70%, w 1932 — 56%, a w 1933 — 64%. Większa część eksportowanych do Anglji grejpfrutów pochodziła z Florydy, gdzie zbiór rozpoczynał się we wrześniu i trwał do maja, przyczem punktami kulminacyjnemi był marzec i kwiecień. W Texas panują mniej więcej te same warunki zbioru co we Florydzie, inaczej Kalifornja, która posiada grejpfruty w ciągu całego roku. W sezonie 1933/34 przywóz ze St. Zjedn. do W. Brytanji był większy, niż w tymże okresie sezonu poprzedniego, a mianowicie 180.000 skrzyń wobec 120.000. Również Jamajka wysłała większe transporty, 52.000 skrzyń wobec mniej niż 37.000 w r. 1933. Oprócz St. Zjedn. Ameryki Płn. również Jamajka, Portorico i Kuba wchodzą w rachubę jako kraje eksportu grejpfrutów do Anglji. W każdym razie owoce te wcześniej dojrzewają niż na Florydzie i mogą być bez żadnych wysiłków eksportowane na odpowiednie rynki. Jamajka eksportuje począwszy od września do marca, Portorico, posiadające w ciągu roku 3 zbiory, wysyła przeważnie we wrześniu lub październiku i, zależnie od wyniku zbioru, również na wiosnę i na początku lata. Kuba posiada podobne okresy eksportowe. Jednakowoż wszystkie te kraje produkują grejpfruty przez cały rok.

W Płd. Afryce zbiór przypada na miesiące czerwiec — lipiec. Transporty z Płd. Afryki, podobnie jak i z portugalskiej Afryki Wschodniej przybywają do W. Brytanji w miesiącach czerwiec—wrzesień, import z Palestyny trwa od października do kwietnia. Największe wyładunki w r. 1932 przypadły na miesiące listopad—grudzień, gdyż w tym okresie przywóz ze St. Zjednoczonych był bardzo mały. Wyżej wyszczególnione dane, dotyczące grejpfrutów, winny być wzięte pod uwagę przy roztrząsaniu sprawy zwiększenia terenów plantacyjnych w Palestynie.

Konkluzje.

1. Plantatorzy, którzy a) rozwijają swe plantacje za pomocą kapitałów pożyczonych na wysoki procent, b) nie byli dość ostrożni w wyborze gruntu, materjałów plantacyjnych i t. p., i są przeto zmuszeni do uzyskania dochodu minimum 25 funtów od dunama, będą mieli szereg trudności do zwalczania.

2. Pomarańcza palestyńska może konkurować z hiszpańską pod warunkiem, że będzie wyższego gatunku, w przeciwnym razie konsument nie będzie chciał płacić wyższej ceny, która musi być żądana za owoc palestyński. Konkurencja Stanów Zjednoczonych i Italji nie jest groźna. Konkurencja Hiszpanji może być zwalczana, o ile a) sortowanie i opa-

kowanie będzie lepsze, b) gdy metody sprzedaży zagranicą zostaną zmienione, c) gdy propaganda będzie prowadzona na szerszą skalę, d) zostaną ulepszone metody transportu.

3. Lepsze pomarańcze wymagają lepszych metod uprawy. Lepsze metody uprawy wymagają badań, te zaś wymagają funduszów. Te dodatkowe fundusze muszą być otrzymane od rządu i plantatorów.

4. Organizacja jest warunkiem nieodzownym. Jeżeli się nie uda utworzenie organizacji zbytu, którąby obejmowała większość żydowskich producentów i spółdzielni, wówczas perspektywy regularnego i korzystnego zbytu dla wciąż wzrastających zbiorów nie będą świetne. Dotychczas istniała wyłącznie organizacja żydowskich plantatorów. Zachodzi kwestja, czy dojdzie do porozumienia w przemyśle cytrusowym również i z nieżydowskimi plantatorami. Powodzenie plantacyj cytrusowych w Palestynie jest przedewszystkiem zależne od współpracy wszystkich producentów niezależnie od rasy i religji, wszystkim bowiem przyświeca jeden cel: uzyskanie najrentowniejszej ceny za swoje płody, wystarczy więc nieco dobrej woli, by dojść do koordynacji wszystkich zainteresowanych w tym przemyśle czynników.

5. Rząd ze swej strony winien uprawiać politykę na dalszą metę w kierunku polepszenia warunków magazynowania cytrusów w porcie, usprawnienia ruchu kolejowego i dróg. Winne być wszczęte natychmiast kroki, by powiększyć ilość magazynów załadowania w porcie hajfskim minimum do 12, by w ten sposób możliwości magazynowania dla pomarańczy w okresie załadowania podnieść conajmniej do 300.000 skrzynek, zarówno w Hajfie, jak i w Jaffie. Należy port w Jaffie tak rozbudować, by można było w ciągu najbliższych dwóch lat załadować przynajmniej od 4 do 5 miljonów skrzyń i 8 miljonów skrzyń w ciągu następnych 8 lat, ponieważ istniejący port w Hajfie, w najlepszych nawet warunkach, będzie mógł obsługiwać conajwyżej 50% ogólnych zbiorów owoców cytrusowych.

Zainicjowana przez rząd propaganda dla pomarańczy jaffskich musi być odpowiednio wzmożona, albowiem przyszłość kraju uzależniona jest od rozwoju przemysłu cytrusowego.

6. Na zakończenie należy wspomnieć o aktualnym projekcie autora niniejszego artykułu w sprawie porozumienia z przemysłowcami cytrusów Afryki Płd., Kalifornji i Florydy dla uzgodnienia dat załadowania pomarańczy do Anglji i na inne rynki europejskie.

Palestyna winna zainicjować zwołanie międzynarodowej konferencji wszystkich krajów produkujących cytrusy, na której wszystkie wspólne sprawy powinny być szczegółowo omawiane.

M. TISCHLER

STOSUNKI BUDOWLANE W PALESTYNIE

(em) I. Prawna ochrona lokatorów jest konsekwencją przymusowej gospodarki planowej, stosowanej w wielu krajach podczas wojny, dla uregulowania stosunków gospodarczych. Niemcy jak i Austrja cierpiały podczas wojny na brak surowców i zmuszone zostały do planowej gospodarki, mogącej zaspokoić potrzeby ludności, i z tego też powodu koniecznem się stało uregulowanie kwestji mieszkaniowej, mającej dla nich pierwszorzędne znaczenie. Ochrona lokatorów miała na względzie obronę lokatorów o ograniczonych możliwościach finansowych, a przedewszystkiem rodzin żołnierzy, pełniących służbę frontową. Prawo to chroniło przed możliwością zabrania mieszkania przez ludzi zamożniejszych, jak i przed podwyżką komornego, to bowiem mogło wywołać wielkie niezadowolenie wśród szerokich mas obywatelskich.

Charakterystycznem dla tego prawa jest to, iż musiało się ono przystosować do potrzeb gospodarki, która mocno podupadła, poniżej normalnego poziomu produkcji krajowej. Wszystkie siły wytwórcze zostały bezpośrednio lub pośrednio nastawione na produkcję wojenną. W Palestynie zaś zarządzenia lokatorskie stosowane są w gospodarce, znajdującej się w fazie permanentnego rozwoju. Racjonalna gospodarka mieszkaniowa, stosowana w ciągu wojny, regulowała tylko stosunki między lokatorem a gospodarzem domu. Nie było podczas wojny obawy przed zahamowaniem ruchu budowlanego, gdyż takowy wogóle nie istniał.

II. Racjonalne zarządzenia administracyjne, regulujące stosunki mieszkaniowe w Palestynie, muszą szczególniej uwzględnić dwa ostatnio wymienione czynniki. Palestyna znajduje się w fazie niesłychanego wprost w dziejach rozwoju, podczas którego inicjatywa prywatna prawie zupełnie opanowała gospodarkę. Inicjatywa prywatna winna być regulowana przez władze administracyjne, dbające o ukrócenie spekulacji. Rząd palestyński zaniechał zupełnego rozwiązania zagadnienia mieszkaniowego, wyjąwszy z pod prawa ochrony lokatorów lokale przemysłowe i handlowe. W ten sposób kwestję tą pozostawiono do rozwiązania osobom prywatnym. Również ważna jest kwestja rozwoju rynku budowlanego. Według autentycznego obliczenia, zajętych jest obecnie przy pracach budowlanych 12.000 robotników żydowskich, a pozatem około 3.000 robotników zajętych jest w przemyśle budowlanym, tak, że razem pracuje w budownictwie i w przemyśle budowlanym 15.000 robotników żydowskich. Wziąwszy pod uwagę rodziny robotników okaże się, iż 50.000 Żydów utrzymuje się z robót bu-

dowlanych. Gdy na początku r. 1933 ruch budowlany był najcharakterystyczniejszą oznaką pomyślnej konjunktury, to obecnie stwierdzić należy, iż z budowy utrzymuje się zaledwie 20% całego iszuwu palestyńskiego.

Fakt ten zilustrować się daje następującemi danemi. Rozwój ruchu budowlanego w Tel-Awiwie za ostatnie lata przedstawiał się jak następuje:

	r. 1932	r. 1933
zezwolenia na budowę	1.425	2.290
budowane pokoje	3.550	10.714
„ sklepy	175	320
zabudowana powierzchnia w m^2	128.000	353.000
inwestycje budowlane w ŁP.	640.000	1.766.000

Przeciętnie zabudowuje się więc w Tel-Awiwie, nie uwzględniając przedmieść jak Bnej Brak i Ramat Gan, około 30.000 $m.^2$ miesięcznie. Faktycznie cyfry te, na początku sezonu budowlanego 1933 roku były niższe i stopniowo wzrastały, sięgając w końcu roku 40.000 $m.^2$, a następnie na początku sezonu 1934 roku cyfra ta znów spadła do 33.000 $m.^2$. Taki rozwój budownictwa zaobserwować się także daje i w innych miastach. W Jaffie np. wynosi ogólna suma inwestycyj budowlanych za rok 1932 ŁP. 248.600, co wobec roku poprzedniego oznacza 150% wzrostu.

Ruch budowlany w Hajfie za ostatnie 2 lata zilustruje nam najlepiej następująca tablica:

	r. 1932	r. 1933
pozwolenia na budowę	458	1.210
pokoje budowane	1.239	5.748
sklepy budowane	50	510

Także i w tych dwóch miastach rozwój zaznaczył się prawie wyłącznie w gospodarce żydowskiej.

Gdyby ochrona lokatorów rozciągnięta została tylko na kilka miast, toby też w praktyce trafiła cały ruch budowlany. W r. 1932 opierając się na cyfrach rządowych, zainwestowano w budownictwie 4 miast: w Jerozolimie, Tel-Awiwie, Hajfie i Jaffie około ŁP. 2.800.000, gdy w całej Palestynie inwestycje te sięgnęły ŁP. 2.950.000.

III. Obecny ruch budowlany spowodowany jest 2-ma czynnikami, a mianowicie: 1) popytem na lokale i 2) rentownością kapitału, inwestowanego w budowie. Zaznaczyć należy następnie, iż popyt ten spowodowany został naturalnym wzrostem potrzeb mieszkaniowych iszuwu, a jeszcze

bardziej stale wzmagającym się prądem imigracyjnym. Co się zaś tyczy rentowności, to w Palestynie stawiane są bardzo wygórowane żądania. Papiery zastawne przynoszą od 6—7%, hipoteki zaś od 7—9%. Musi być więc dochód od budowy przynajmniej równie wysoki, albo i wyższy, bowiem inwestycje budowlane wymagają tak podczas budowy, jak i administracji większego zachodu i większych wysiłków, niż hipoteka. Także możliwość lokalów, niewynajętych podczas kryzysu, powiększa ryzyko tej inwestycji. Wielkie znaczenie posiada dla kapitalisty fakt, iż kapitał jego inwestowany w gruncie stale się będzie zwiększał przy podwyżce cen gruntu, co przy papierach hipotecznych i t. p. jest niemożliwe. Widzimy więc, że w tej dziedzinie niema obawy, by ochrona lokatorów wpłynęła hamująco na rozwój budownictwa. Prawo to powinno być tak stosowane, by nie zmniejszało rentowności, powodującej rozwój ruchu budowlanego. W rzeczywistości prawo ochrony lokatorów przewiduje następujące zarządzenia:

1) ochrona lokatora przed eksmisją, wyjąwszy wypadki ściśle określone,

2) wysokość komornego, określona być winna według zalet mieszkania, przyczem należy uwzględnić pewną jego rentowność dla gospodarza;

3) ograniczenia podwyżki komornego w starych domach do 20%, przyczem nie może być przekroczona najwyższa przewidywana przez prawo stawka komornego, sięgająca ŁP. 2,5 miesięcznie,

4) ochrona sublokatorów przed lokatorem, przyczem ten ostatni ma prawo tylko do 20% nadwyżki właściwych kosztów pokoi.

Wyłączone z pod prawa ochrony lokatorów są lokale handlowe i przemysłowe, jakoteż nowowybudowane mieszkania, które jeszcze nie były zamieszkane przed wejściem w życie powyższej ustawy, albo kontrakt ich nie został jeszcze podpisany. Cel tej ustawy jest więc zupełnie jasny, chodzi o ochronę lokatora, którego dochody nie wzrosłyby tyle, ile wygórowane żądania gospodarza domu i jego chęci zysku. Należy dodać, iż niezawsze ustawa ta jest celową i odpowiada intencjom jej twórców. Nielogicznem jest z punktu widzenia gospodarczego podciągnąć pod uchronę lokatorów Jaffę i Tel-Awiw, nie uwzględniwszy przedmieść obydwu tych miast. W ten sposób mieszkania na przedmieściu są znacznie droższe, niż w centrum miasta, co w konsekwencji spowoduje nienaturalną koncentrację ludności w śródmieściu, gdzie komorne jest znacznie tańsze. Szkodliwem jest także z punktu widzenia gospodarki narodowej schematyczne rozciągnięcie tej ustawy tylko na pokoje mieszkalne, nie uwzględniając lokali przemysłowych i handlowych. W razie gdyby stosunki panujące na rynku mieszkaniowym nadal się utrzymały, prawo to, które pozostać ma w mocy do „mucharim" r. 1935 zostanie dalej sprolongowane i wówczas

stosowane ono będzie także do obecnie budowanych domów. Leży więc w interesie gospodarzy domów, budować domy wielopokojowe, gdyż przez to dochody z komornego znacznie się podwyższają. Przy małych mieszkaniach odchodzi bardzo wiele powierzchni na korytarze, kuchnie, pokoje kąpielowe i toalety, przez co kalkuluje się lepiej budowa większych mieszkań. Tendencja ta powoduje stale brak mieszkań dwu i trzypokojowych.

IV. Nim zajmiemy się kwestją stopy procentowej w Palestynie, musimy najpierw przeprowadzić analizę kosztów budowlanych. Chodzi tu także o porównanie cen obecnej wysokiej ogólnej konjunktury kraju z konjunkturą budowy, podczas której ceny uznać można za normalne. Przeprowadzić należy także porównanie pojedyńczych wydatków wobec ogólnych kosztów budowy, jak i rozwój tych wydatków w ostatnich latach. Dla unaocznienia tego porównamy ceny na początku r. 1932 i r. 1934. Wydatki budowy rozpadają się na następujące 3 grupy:

1) koszty placu pod budowę,

2) materjały budowlane,

3) płace robotnicze.

Dla wszystkich tych porównań podajemy realne przykłady, by wyliczeniu temu dać dokładną podstawę. Dla rozwoju cen gruntu charakterystyczne są następujące koszty. Za plac wielkości 1.000 m.^{2} w dzielnicy mieszkaniowej Tel-Awiwu Nr. 1, gdzie maksymalne komorne wynosi ŁP. 2,5, płaci się ŁP. 2,5 za m.^{2}. Za grunt sąsiadujący płacono w r. 1932 po ŁP. 1 za m.^{2}, znaczy to, iż place budowlane podrożały w ciągu ostatnich 2-ch lat o 150%. Za plac obszaru 800 m.^{2} w dzielnicy Tel-Awiwu Nr. 2, gdzie maksymum komornego wynosi ŁP. 2,25 płaci się za m.^{2} ŁP. 1,25, podczas gdy przed dwoma laty płacono tylko ŁP. 0,25. W dzielnicy mieszkaniowej Tel-Awiwu Nr. 3, gdzie komorne maksymalne sięga ŁP. 2 miesięcznie, płacono ostatnio za specjalnie dobrze położony obszar 1.000 m.^{2} po ŁP. 1,50 za m.^{2}, gdy przez dwoma laty m.^{2} tego samego gruntu kosztował tylko ŁP. 0,350. Przy obydwu ostatnio wspomnianych rodzajach gruntu zaobserwować się daje wzrost od 330—400%.

Przy zmianie skali kosztów materjałów budowlanych zaobserwować się daje wzrost cen tych tylko materjałów, które muszą być produkowane na miejscu i nie potrzebują się obawiać konkurencji ze strony materjałów importowanych, których fracht kosztuje bardzo dużo. Natomiast wszystkie inne materjały są zależne od światowych cen rynkowych, które to ceny pozostały niezmienione lub też niewiele się podniosły. Następujące tablice służyć nam mogą jako charakterystyka stanu panującego na rynku palestyńskim.

Materjały	Początek r. 1932	Początek r. 1934	Wzrost
	w funtach palestyńskich		
Cement za tonnę	2.600	2.850	10%
Cegły syligatowe za 1000 sztuk	2.650	2.800	7%
Klamry żelazne za tonnę	7—7.500	7—7.500	0%
Żelazo okrągłe za tonnę	7—7.500	7.500—8.000	0%
Żwir w m.³	0.500—0.550	0.700	40%
Piasek w m.³	0.500—0.550	0.700	40%

Następująca tablica wykazuje wzrost prac roboczych w milsach.
(1 mils = 1/1000 ŁP.)

Fachowcy budowlani	Początek r. 1932	Początek r. 1934	Wzrost
	w milsach palestyńskich		
Murarz	600	800—900	50—60%
Sztukater	500—600	1.000	65%
Posadzkarz	500	800	60%
Stolarz	400	700	75%
Cieśla	450—500	700—800	55—60%
Elektrotechnik (płaca od punktu)	350—400	450—500	30%
Ślusarz (płaca od kompletu)	4.500	7.000	55%
Malarz (płaca od drzwi)	350	550—600	60%
Robotnik niewykwalifikowany	300	350—400	16—25%

Płace te za wyjątkiem wydatków na instalacje sanitarne i elektryczne są wynagrodzeniem 8-godzinnego dnia roboczego. Obok bardzo małego wzrostu kosztów pracy niewykwalifikowanej zaobserwować się daje także bardzo słaby wzrost płac elektrotechnika, a to dlatego, iż wpływa na to znacznie konkurencja arabska i konkurencja napływających elektrotechników z zagranicy. Przy płacy na akord wygląda skala płacy dwóch niżej podanych grup następująco:

Fachowcy budowlani	Pocz. r. 1932	Pocz. r. 1934	Wzrost
	w funtach palestyńskich		
Roboty betoniarskie za m³	1.200	2.—	60%
Wyprawa	30—40 mils	0.60	50—75%

W Palestynie można stwierdzić, iż budowa przeciętnego 3-piętrowego domu na placu 1.000 m.² przy 150 — 200 m.³ odlewu betonowego wynosi ŁP. 400.—. Wyprawa wewnętrzna i zewnętrzna przy 5.000 m.³ wymaga 300 ŁP. inwestycyj. Przeciętnie więc, płace robotnicze wzrosły więc

od 50—75% przy 8-godzinnym dniu pracy, a przy pracy akordowej o 60%, wyjąwszy oczywiście źle usytuowanych robotników niewykwalifikowanych i elektrotechników.

Reasumując powyższe możemy powiedzieć, iż poszczególne pozycje w kosztach budowy nierównomiernie wzrastały, podczas gdy place budowlane wzrosły w swej wartości o 150% i więcej, materjały budowlane wykazują stosunkowo słaby wzrost w swej wartości. Płace robotnicze w porównaniu z r. 1932 wykazują znaczny wzrost. Przez ten nierównomierny wzrost nastąpił także pewien zanik pojedyńczych kosztów w całokształcie wydatków budowlanych. Podczas gdy w r. 1932 koszty placów pod budowę wynosiły tylko 25% ogólnych kosztów budowy, to na początku r. 1934 wzrosły one do 35%.

Następująca tabela ilustruje nam należycie stosunek, jaki zachodzi między kosztami materjałów budowlanych, płac robotniczych i ogólnemi kosztami budowlanemi bez uwzględnienia kosztu placu pod budowę. Chodzi tutaj o budowę domu jednorodzinnego, który to typ domu w ciągu wielu lat był budowany przez tę samą spółkę budowlaną.

Wykonanie budowy pozostało w ciągu tych lat mniej więcej takie same. Ogólne koszty budowy ukształtowały się jak następuje, przyjmując pierwszy rok budowlany 1925 za 100%.

1927	97%
1929	79,2%
1931	71,2%
1933 (koniec roku)	88,9%

Przez redukcję ogólnych kosztów jakoteż przez zakup tańszych materjałów przy wzroście wydajności pracy, zostało zaoszczędzonych w ciągu ostatnich 8-iu lat prawie że 32% ogólnych kosztów, to w ciągu całego r. 1933 znowu nastąpił wzrost kosztów o ⅔.

Stosunek między kosztami materjałów budowlanych a płacami roboczemi w ciągu tych lat przy wspomnianych wyżej budowlach kształtował się następująco:

Rok	Praca	Materjał budowlany
1925	38.2%	61.8%
1927	35.6%	64.4%
1929	33.1%	66.1%
1931	34.1%	65.9%
pocz. 1933	32.1%	67.9%
koniec 1933	43.3%	56.7%

(d. c. n.)

Inż. K. ZIEMBIŃSKI.

PROJEKT BUDOWY PORTU LOTNICZEGO W TEL-AWIWIE

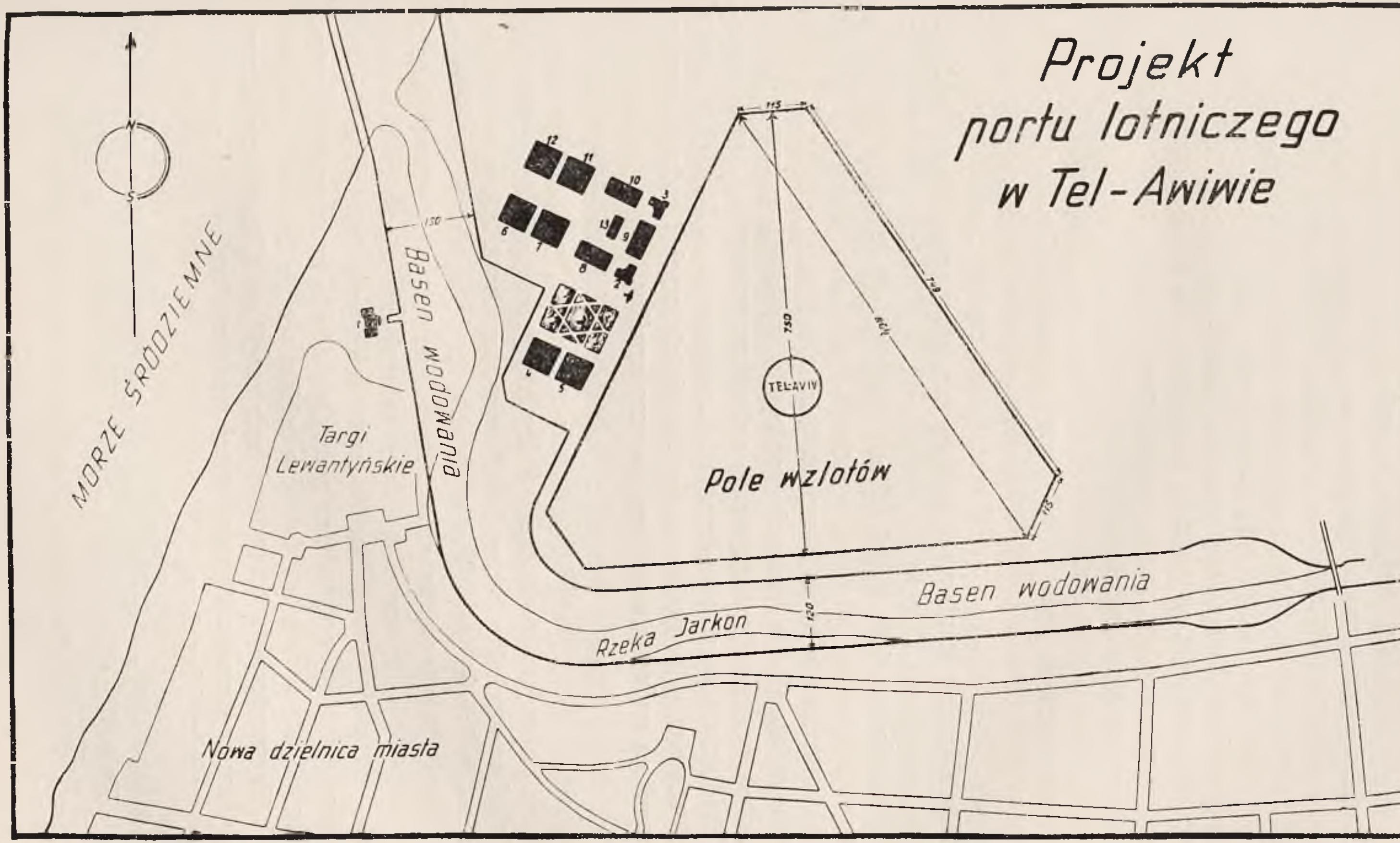
Sprawa utworzenia portu lotniczego w Tel-Awiwie ma pierwszorzędne znaczenie dla dalszego rozwoju stosunków handlowych między Palestyną a kontynentem europejskim. W ostatnich latach ruch lotniczy w Europie wzmógł się znacznie. Każde państwo europejskie uważało za swój obowiązek wziąć czynny udział w rozbudowie i ulepszeniu swego lotnictwa. Szczególne zainteresowanie dla lotnictwa wykazują państwa o rozwiniętej gospodarce krajowej. Intensywna gospodarka wymaga bowiem wielkiego tempa w ruchu pasażerskim i transportowym.

Palestyna, która w chwili obecnej stanowi ośrodek najbardziej intensywnego życia gospodarczego na Bliskim Wschodzie, i która odznacza się szczególnie dogodnem położeniem między trzema kontynentami świata, jest specjalnie zaintersowana rozbudową własnych linij lotniczych oraz odpowiednich portów, przystosowanych dla nowoczesnej komunikacji lotniczej. Ze wszystkich dotychczas badanych terenów w Palestynie, najbardziej odpowiednim na lotnisko okazał się teren w Tel-Awiwie, a to dlatego, że może on być jednocześnie wykorzystany jako port lotniczy wodny i lądowy.

Warto zaznaczyć, że linja lotnicza „Air France", wiodąca z Francji przez Bejrut, Damaszek do Indyj, nie posiada nad morzem Śródziemnem portów o podobnych zaletach. Port Bejrut, położony w okolicy górzystej, nie nadaje się do lądowania i pasażerowie, którzy przybyli do portu hydroplanami, muszą się udać stąd autobusami do Damaszku, odległego o 110 km., aby stąd kontynuować swą podróż do Indyj.

Port lotniczy istniejący w Lud posiada tę słabą stronę, iż przystosowany jest tylko do lądowania, a nie do wodowania; hydroplany więc, które coraz częściej znajdują się w użyciu, nie mogą z tego portu korzystać. Pozatem Lud oddalony jest od Tel-Awiwu o około 20 kilometrów.

Projektowany port lotniczy w Tel-Awiwie ma powstać przy ujściu rzeki Jarkon do morza Śródziemnego, na północ od miasta Tel-Awiwu. Teren portu stanowi równinę o gruncie gliniastym, urodzajnym, posiadającym dostateczną wilgoć dla umożliwienia porostu terenu trawą. Zimą grunt ten posiada nadmiar wilgoci i dlatego pole lądowania będzie wymagało drenowania. Teren lotniska ma być stworzony w formie trójkąta. Przepływająca natomiast w pobliżu rzeka Jarkon ma być znacznie rozszerzona i przeznaczona do wodowania.

Skala 1:10,000. 1 — *dworzec lotniczy,* 2, 3 — *budynki administracyjne,* 4—7 — *hangary dla hydroplanów,* 8—12 — *hangary dla samolotów lądowych,* 13 — *garaż.*

W północnej części projektowanego lotniska znajduje się niewielki teren diun piaszczystych, należący do rządu palestyńskiego, i nienadający się w chwili obecnej ani do lądowania ani do startowania. Te trudności techniczne dadzą się usunąć w ten sposób, że diuny piaszczyste zostaną pokryte warstwą gliny. Prace te są bardzo kosztowne, biorąc jednak pod uwagę, że glinę otrzymanoby przy rozszerzaniu łożyska rzeki Jarkon, koszty drenażu terenów znacznieby zmalały. Kształt projektowanego lotniska w formie trójkąta jest najbardziej racjonalny, ze względu na minimum zajmowanej powierzchni, przy uwzględnionej długości pasów lądowania. Wymiary projektowanego lotniska odpowiadają wymiarom amerykańskich lotnisk I-ej klasy i jest mało prawdopodobne, aby kiedykolwiek zaszła potrzeba powiększenia terenów, gdyż przy postępie techniki lotniczej, długość startu zmniejsza się, a nowoczesne samoloty mogą lądować przy zmniejszonej szybkości i na małej przestrzeni. Należy zwrócić uwagę, aby w przyszłości okolice lotniska w wolnych przelotach nie były zabudowane wysokiemi gmachami. Pożądanem byłoby, aby w odległości 200 m. od granic lotniska nie stawiano domów, ani innych budynków, a następnie, w miarę oddalania się lotniska, wysokość budynków, drzew lub innych przeszkód wznosiła się po linji o pochyłości niewiększej niż 1: 15. Teren przy granicy lotniska w wolnych przelotach najlepiej wykorzystać na boiska sportowe, ogrody warzywne, sady pomarańczowe i parki niskopienne. Pole startu musi być zdrenowane na głębokości 8,80 — 1 m. gęstą siecią rurociągów, odpowiednio do wymagań lotniczych i rodzaju gruntu, który przedtem należy zbadać przy pomocy analizy.

Port wodny lotniska składać się będzie z dwóch basenów, przyczem basen pierwszy, łączący się bezpośrednio z morzem, posiadać ma szerokość 150 m., natomiast basen drugi, który leży prostopadle do pierwszego, ma posiadać ze względów oszczędnościowych szerokość 120 m. z tem zastrzeżeniem, że brzegi jego będą tak niskie, że końce skrzydeł hydroplanów będą mogły wystawać ponad ląd. Basen pierwszy ma być przedłużony przez wybudowanie łamacza fal, który zabezpieczy ujście rzeki Jarkon od zamulenia piaskiem morskim. Dla zabudowań portu lotniczego ma być przeznaczony teren zawarty między polem wzlotów, a basenem pierwszym.

Port lotniczy ma się znajdować w pobliżu terenu Targów Lewantyńskich, tak, że pasażerowie tranzytowi będą mogli na kilka godzin zatrzymać się, celem zapoznania się ze wzorami produkcji krajowej, a nawet dla zawarcia tranzakcyj handlowych.

Poza budynkami administracyjnemi, hangarami oraz budynkiem aeroklubu, mają być wybudowane trybuny dla publiczności, służące podczas popisów lotniczych.

W Palestynie istnieją obecnie aerokluby w Tel-Awiwie i Jerozolimie, nie wykazują one jednak żadnej działalności. Brak odpowiednich portów lotniczych uniemożliwia rozwój tego portu w Palestynie. Porty lotnicze należy przedewszystkiem budować w miejscowościach o znaczeniu handlowem, ośrodkach gospodarczych i kulturalnych Palestyny. Dlatego to zwrócono uwagę na Tel-Awiw jako przyszły teren portu lotniczego. Miasto to bowiem odgrywa obecnie dominującą rolę w życiu gospodarczem i kulturalnem kraju, zwiększając z dnia na dzień liczbę swej ludności, przyciągając największą ilość turystów i imigrantów, i prowadząc ożywiony handel z krajami europejskiemi a przedewszystkiem z Bliskim Wschodem.

Inż. E. ELBINGER.

WPŁYW HODOWLI DROBIU NA INTENSYFIKACJĘ GOSPODARKI ROLNEJ W PALESTYNIE

Sprawa hodowli drobiu w Palestynie ma znaczenie pierwszorzędne dla dalszego rozwoju gospodarki rolnej w Palestynie. Hodowla drobiu ma tę wyższość nad hodowlą bydła, iż drób szybciej rośnie, dojrzewa i jest o wiele płodniejszy od zwierząt ssących. Pozatem drób dostarcza b. ważny produkt spożywczy w postaci jaj. Chów drobiu, w przeciwieństwie do hodowli bydła, jest dla drobnego rolnika łatwym do zrealizowania, gdyż nie wymaga specjalnych urządzeń i dużych inwestycyj. W Palestynie hodowla drobiu nie jest jeszcze dotychczas rozwinięta, o czem może świadczyć poniższa tabelka.

Ilość drobiu, przypadająca na 100 mieszkańców w różnych krajach.

Palestyna	100
Niemcy	105
Polska	110
U. S. A.	305
Danja	650

Cyfry te, rzecz jasna, nie są stałe i w rozmaitych latach zmieniają swoją wielkość. Palestyna ma wielkie możliwości, aby powiększyć swój stan liczebny drobiu, a co zatem i produkcję jaj. Ludność krajowa coraz więcej konsumuje, a temsamem wzrasta zapotrzebowanie na drób i jaja. W r. 1932 sprowadzono do Palestyny przeszło 18 miljonów jaj i 180.000

sztuk drobiu na ogólną sumę ŁP. 47.000.—. W r. 1933 import ten wzrósł znacznie i wynosił 34.315.000 jaj za sumę ŁP. 36.145 oraz 280.236 sztuk drobiu za ŁP. 18.175. Wg. danych z pierwszych miesięcy b. r., import ten znacznie wzrósł i należy przypuszczać, że, w związku z zwiększoną imigracją, zapotrzebowanie na ten produkt w Palestynie stale będzie wzrastało. Poniżej podajemy tabelę ilustrującą spożycie jaj w rozmaitych krajach Europy.

Kanada	370	jaj	na	głowę	rocznie
Nowa Zelandja	301	„	„	„	„
Palestyna (przeciętna dla Żydów)	285	„	„	„	„
Palestyna (przeciętna dla wszyst. mieszkańców)	84	„	„	„	„
Belgja	213	„	„	„	„
U. S. A.	207	„	„	„	„
Anglja	135	„	„	„	„
Francja	133	„	„	„	„
Niemcy	129	„	„	„	„
Polska	50	„	„	„	„

Palestyna importuje drób i jaja głównie z Egiptu, Syrji, Iraku i Transjordanji. Opłata celna wynosi 1 mils za 10 jaj. Jaja te nie dorównują jednak w swej jakości i wielkości jajom palestyńskim.

Hodowla drobiu w gospodarstwach rolnych w Palestynie odgrywa wielką rolę ze względu na jej dużą dochodowość, wynikającą z wykorzystania darmowej paszy, udostępnienie opłacalnego zajęcia kobietom oraz dostarczenie wyśmienitego pożywienia dla rodziny hodowcy. W ostatnich czasach również i gospodarstwa mieszane i ogrodnicze w Judei i Samarji skłaniają się do hodowli drobiu, w celu osiągnięcia dodatkowych zarobków oraz zdobycia organicznego nawozu dla swych ogrodów, coraz bowiem trudniej jest nabyć drogą kupna nawóz naturalny. Przypuszczalnie wszystkie gospodarstwa żydowskie w Palestynie posiadają ogółem przeszło 150.000 sztuk drobiu. Ilość kur w mniejszych gospodarstwach wynosi od 50 — 200 kur, w t. zw. kwucot i kibucach dochodzi niekiedy do 3.000. W jednym kurniku umieszcza się od 50 — 500 ptaków. Kurniki budowano dotychczas z drzewa, blachy lub betonu. Ostatnio, ze względów hygjenicznych, buduje się kurniki wyłącznie z betonu lub blachy, na żelaznym rusztowaniu. Dla 5 kur przeznacza się 1 m² powierzchni budynku. Inwestycje, związane z temi urządzeniami, wynoszą przeszło 1/5 ŁP. na kurę, jeśli gospodarstwo ma na celu wyłącznie produkcję jaj.

Dochód brutto z chowu kur, jako gałęzi gospodarstwa wiejskiego, wynosi od 10 — 40% ogólnego dochodu z całego gospodarstwa. Na globalną cyfrę tego dochodu składają się w 60% sumy, uzyskane ze sprzedaży jaj i w 40% sumy, uzyskane ze sprzedaży kurcząt. Kolonje żydowskie w Palestynie produkują rocznie około 250.000 kur, oraz od 15—20 miljonów jaj. Stanowi to zaledwie 25% ogólnej produkcji drobiu Palestyny i 20% konsumpcji krajowej. Zapotrzebowanie ogólne ze strony ludności żydowskiej na drób i jaja przewyższa własną produkcję o ŁP. 200.000 rocznie. Hodowla drobiu w Palestynie w chwili obecnej przedstawia się jako jedna z dodatkowych gałęzi ogólnej gospodarki rolnej. W niektórych kwucach ta gałęź produkcji rolnej zaczyna się usamodzielniać. Ostatnio znaczna ilość osób zainteresowała się poważnie hodowlą drobiu. Naogół stosuje się współczesne metody chowu, a mianowicie: dobór osobników oraz jaj wylęgowych, racjonalne żywienie, zwalczanie chorób, troskliwa opieka, odpowiednie budynki, wylęgarki, wychowalnie, oświetlenie elektryczne i t. p. W latach ostatnich w szeregu kolonij wybudowano kurniki według najnowszych wymogów wiedzy współczesnej. Przeważnie hoduje się kury. Inne ptactwo znajduje się w kolonjach żydowskich w małej bardzo ilości, przyczem indyczki nie są już używane do naturalnego wylęgu jaj. Zostały one bowiem skutecznie zastąpione, zwłaszcza w większych punktach hodowlanych, przez wylęgarki.

Przyrządy te są już obecnie całkowicie wyrabiane w kraju i temsamem dostępniejsze są od zagranicznych. Według urzędowego sprawozdania z r. 1930, znajduje się w kraju (prawie wyłącznie w posiadaniu Żydów) około 200 wylęgarek, których pojemność przekracza 100.000 jaj.

Jaja z żydowskich gospodarstw są sprzedawane tylko w świeżym stanie, niema bowiem potrzeby przechowywania ich, ze względu na istniejące duże zapotrzebowanie. Cena jaj świeżych waha się od 3 do 5 milsów za sztukę. W różnych porach roku ceny jaj ulegają znacznym wahaniom, producent jednak może liczyć na przeciętną dla całego roku cenę od 3—3,5 milsa za jajo, ważące powyżej 50 gr. Drób jest sprzedawany przez hodowców w stanie żywym. Naogół nie jest on tuczony. Cena starszego drobiu wyższa jest niż cena ptaka 3—4-miesięcznego.

Żydowscy hodowcy drobiu są zorganizowani w związek, który wraz z organizacją sjonistyczną czuwa nad ulepszeniem metod hodowli drobiu i udziela im pomocy pod postacią wskazówek, instrukcyj i leczenia drobiu. Wydatną pomoc okazuje związkowi Agencja Żydowska oraz Uniwersytet w Jerozolimie, który przeprowadza ostatnio badania nad niektóremi chorobami ptactwa. Istniejąca w Palestynie spółdzielnia „Tnuwa" zajmuje się organizacją zbytu wyprodukowanych jaj i drobiu, podobnie jak i innych produktów rolnych, przeto też w niemałym stopniu przyczynia się

do rozwoju tejże gałęzi gospodarstwa. Dzięki działalności „Tnuwy" polepszyły się warunki kupna i sprzedaży omawianych produktów na rynkach miejscowych. Stacja doświadczalna rządu palestyńskiego również przyczyniła się rozwoju drobiarstwa w kraju. Związek hodowców żydowskich zaprowadził księgi rodowe ptactwa rasowego, do których wpisywane są kury, odznaczające się wysokiemi zaletami oraz obdarzone zdolnością przekazywania swych właściwości potomstwu w dziedzictwie. Żydzi hodują prawie wyłącznie czystej rasy kury „Leghorny", nadające się doskonale do masowej produkcji jaj. W większości gospodarstw żydowskich przeciętna ilość jaj, składanych rocznie przez jedną kurę, wynosi od 80—150. Dla porównania warto zaznaczyć, iż w Polsce przeciętna nieśniość kur wynosi około 80 jaj rocznie. Światowy rekord nieśniości zdobyła kanadyjska kura rasy „Leghorn", która zniosła w ciągu 365 dni 341 jaj. Odrębne warunki, w jaki hoduje się domowe ptactwo, rozmaicie kształtują jego rentowność. Inaczej przedstawia się kalkulacja w wiejskich gospodarstwach rolnych, gdzie uprawa zbóż wchodzi chociażby częściowo w skład gospodarki. Inaczej w fermach ogrodniczych, uprawiających pojedyńczy gatunek szlachetnych roślin, a zupełnie inaczej w większem przedsiębiorstwie hodowlanem, pracującem w pobliżu większego miasta. W rolnictwie chów drobiu występuje jako równorzędna gałąź gospodarki ogólnej, i posiada wielkie znaczenie, przetwarza produkty mało lub nawet bezwartościowe na produkty o wysokiej wartości rynkowej. Na wsi pasza jest tania i zawsze prawie w dowolnej ilości dostępna. Przerabianie pokarmów w organiźmie kury zachodzi względnie szybko, dostarczając hodowcy w krótkim czasie cennych wytworów do natychmiastowej sprzedaży. Rolnik-hodowca znajduje się w tem uprzywilejowanem położeniu, że paszę sam tanio produkuje, a część jej ma nawet darmo. Dla rolnika często opłaca się zmniejszyć teren swych zasiewów i sprzedać część pól, by za uzyskane pieniądze prowadzić intensywniejszą hodowlę drobiu na pozostałym gruncie. Pomimo zmniejszenia się terenu rolnika, gospodarstwo rolnika-hodowcy nie zubożeje, przeciwnie, stanie się bogatsze, intensywniejsze, albowiem, inwestując na mniejszym obszarze więcej pracy i więcej środków pieniężnych, otrzymuje się w rezultacie większe korzyści. Przy racjonalnej intensyfikacji gospodarki rolnej korzysta nietylko jednostka bezpośrednio zainteresowana, lecz także ogół, w związku z szybszem tempem wzrostu intensywnie prowadzonej produkcji. Racjonalna intensyfikacja rolnictwa w Palestynie ma specjalnie ważne znaczenie, ze względu na wysokie ceny gruntów, małą dochodowość zbóż, oraz na wielkie dążenie szerokich warstw społeczeństwa żydowskiego do osiedlenia się w Palestynie.

Jak wielkie znaczenie dla rolnika palestyńskiego ma hodowla drobiu,

widać ze stosunku jej do całego gospodarstwa pod względem dochodu brutto. Stosunek ten sięga 40% dochodu brutto z całego gospodarstwa. Przy zużyciu wytworów własnego kurnika, kolonista zaoszczędza sobie od 15 — 25% ogółu wydatków, związanych z wyżywieniem własnem oraz swej rodziny.

Zintensyfikowanie rolnictwa będzie miało pierwszorzędne znaczenie dla dalszej rozbudowy Palestyny, i od tego w pierwszym rzędzie zależy zdolność absorbcyjna kraju. Do najbardziej opłacalnych gałęzi rolnictwa w Palestynie zaliczamy: mleczarstwo, warzywnictwo, jedwabnictwo, pszczelarstwo, uprawa tytoniu, sadownictwo oraz drobiarstwo, które zajmuje jedno z pierwszych miejsc pod względem rentowności.

Hodowla drobiu w gospodarstwach czysto ogrodniczych nieuprawiających zbóż, lecz specjalizujących się w hodowaniu wyłącznie jednego gatunku roślin, przedstawia się zupełnie odmiennie. Drobiarstwo w takich gospodarstwach nie ma dogodnych warunków rozwoju i nie może być traktowane równorzędnie z uprawianą rośliną, na której wydajności opiera się istnienie ogrodu. Hodowla drobiu jest w tych gospodarkach tylko gałęzią pomocniczą, przynoszącą większe lub mniejsze korzyści. Tak np. sadownicy posługują się chętnie kurzym nawozem, rozrobionym w wodzie, dla użyźniania ziemi pod szlachetniejsze gatunki drzew. Pozatem kury, wpuszczone do ogrodu, oczyszczają go skrzętnie ze szkodliwych owadów, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia plonu. Taka hodowla przynosi zatem znaczne korzyści, aczkolwiek bezpośrednio dochód z ptactwa domowego jest czasem wcale nieduży.

Pozatem należy uwzględnić inny typ hodowli drobiu, a mianowicie hodowlę, prowadzoną na wielką skalę, traktowaną jako zasadnicze zajęcie i główny cel gospodarczy przedsiębiorstwa. Takie przedsiębiorstwa w Palestynie rozporządzają większym kapitałem, mają do dyspozycji wykwalifikowane siły robocze, stosują masową produkcję, dążąc przytem do zmniejszenia ich kosztów. Hodowle takie znajdują się przeważnie w pobliżu większych miast, gdzie popyt na artykuły żywnościowe jest zwykle duży, pozatem przedsiębiorstwa te liczą w przyszłości na eksport swych produktów zagranicę. Należy zwrócić uwagę, iż Palestyna jest specjalnie predestynowana do gospodarki rolnej. Należy tę gospodarkę jaknajbardziej zintensyfikować i doprowadzić do takiego stanu, by nietylko zaspakajała wewnętrzne zapotrzebowanie rynku palestyńskiego, ale była zdolna do eksportu wielkich ilości produktów rolnych. Nie należy więc ograniczyć się do uprawy jednej tylko rośliny, np. pomarańczy, lecz należy dążyć do wielostronnej gospodarki, a przedewszystkiem do tego, aby gospodarka palestyńska była samowystarczalna i niezależna pod względem produkcji podstawowych artykułów spożywczych. Należy zwrócić wielką uwagę na

hodowlę drobiu, któraby zaspokoiła wielkie zapotrzebowanie rynku palestyńskiego. Nowoprzybyli kapitaliści, szukający możliwości urządzenia się w Palestynie, winni zainteresować się drobiarstwem we wszystkich odmianach, a znajdą pewne źródło zarobku i przyczynią się do wzmocnienia podstaw gospodarki rolnej w Palestynie i powstania nowych gałęzi rzemiosła, związanych z hodowlą drobiu, jak np. wytwórni kurników, odpowiednich przyrządów, narzędzi, obrączek, metalowych znaków i t. p. Należy również wspomnieć, że klimat Palestyny jest b. łagodny i sprzyja hodowli drobiu. Drobiarstwo w Palestynie winno zająć odpowiednie miejsce w gospodarstwach rolnych w Palestynie. Ptactwo może stać się poważnym czynnikiem w rozwoju gospodarki palestyńskiej i niewątpliwie przyczyni się w szybkim czasie do intensyfikacji rolnictwa i podniesienia dobrobytu rolników w całym kraju.

Mgr. D. SZRAJBER.

MOŻLIWOŚCI ROZWOJU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO W PALESTYNIE

Morze Martwe ze swemi nieprzebranemi i dotąd jeszcze niedostatecznie zużytkowanemi solami bromu i potasu, bogate złoża siarki, które rokują dobrą nadzieję dla przyszłego przemysłu chemicznego w Palestynie, przeprowadzony ostatnio rurociąg z Mosulu do Hajfy oraz szereg innych bogactw chemicznych w kraju, przepowiadają, iż w Palestynie powstanie niebawem b. ważny ośrodek przemysłu chemicznego na Bliskim Wschodzie.

Doniedawna Palestyna była krajem typowo rolniczym, lecz wobec powstania i rozbudowy coraz to nowych przedsiębiorstw przemysłowych, należy ją uważać w obecnej fazie rozwoju za kraj przemysłowo-rolniczy. Znaczny przypływ imigrantów przyczynił się w dużej mierze do rozbudowy przemysłu i związanego z nim organicznie handlu. Przybywający kapitaliści szukali poza plantacjami pomarańczowemi i innych źródeł dochodów. O ile proces uprzemysłowienia Palestyny nie postępuje w takiem tempie, jakiego się spodziewano po nakładzie sił, energji i inicjatywy żydowskiej, winę za to częściowo ponosi administracja palestyńska, która troszcząc się o los rolnictwa, zaniedbuje jednocześnie przemysł. Wobec stale wzrastającego importu do Palestyny, który pokrywa w niektórych dziedzinach 90% zapotrzebowania rynku wewnętrznego, należy szczególnie zwrócić uwagę na rozbudowę przemysłu krajowego. Szczególnie za-

niedbany jest przemysł chemiczny. Większość artykułów i przetworów chemicznych sprowadzana jest z zagranicy za sumę około ŁP. 1.500.000 rocznie.

W wykazie statystycznym importu produktów chemicznych jedną z najpoważniejszych pozycyj zajmują nawozy sztuczne (azotowe, superfosfaty i inne).

Dla ilustracji zamieszczamy tabelę importu nawozów sztucznych wg. krajów pochodzenia:

Kraj pochodzenia	1930 r.		1931 r.		1932 r.	
	kg.	ŁP.	kg.	ŁP.	kg.	ŁP.
Anglja	1913067	19041	1157961	12519	3274544	30173
Belgja	1737750	14556	960050	5687	334065	2546
Niemcy	1124728	11261	572690	5441	277676	2981
Francja	713525	4054	647007	4186	508000	3792
Egipt	544024	2399	304720	2523	4608492	12433
Ogółem	6190838	52524	3753047	33473	9327576	51689

Jak widzimy, zaznacza się tu wzrost zapotrzebowania na ten produkt, co stoi w ścisłym związku ze zwiększającym się stale obszarem, zajętym przez uprawę pomarańczy. Według opinji rzeczoznawców ilość ta wzrośnie w dwójnasób, gdy cały obszar plantacji pomarańczowej pocznie wydawać owoce.

Te kolosalne sumy samorzutnie nasuwają pytanie, dlaczego nikt dotychczas nie zainteresował się sprawą produkcji nawozów sztucznych w Palestynie, zwłaszcza, jeśli uwzględnimy możliwości eksportowe do krajów Bliskiego i Średniego Wschodu.

Tabela importu nawozów sztucznych wg. krajów przeznaczenia:

Kraj przeznaczenia	1930 r.	
	Kg.	ŁP.
Syrja i Liban	2.357	23.340
Egipt	261.683	1,846.480
Cypr	5.333	32.090
Irak	43	700
Persja	2.302	19.830
Turcja	823	12.980
Ogółem	272.041	1,935.420

Produkcja nawozów azotowych należy do ciężkiego przemysłu che-

micznego, gdyż związana jest z fabrykacją kwasu azotowego, tego najdroższego, ze względu na otrzymywanie, kwasu nieorganicznego. Założenie w Palestynie fabryki kwasu azotowego wg. systemu, polegającego na wykorzystaniu azotu atmosferycznego, wymaga olbrzymich kapitałów i żmudnych studjów nad opłacalnością i możliwością konkurowania z produktem importowanym.

Mimo postępującego wciąż naprzód procesu uprzemysłowienia i wielkich wysiłków na polu gospodarczem w Palestynie, wydaje się nam w obecnej chwili założenie takiej fabryki rzeczą niemal niewykonalną, przynajmniej na najbliższy okres czasu.

Nieco odmiennie przedstawia się sprawa z superfosfatami. Produkcja ich, jak wiadomo, wiąże się z zagadnieniem posiadania dwóch podstawowych substancyj wyjściowych, mianowicie kwasu siarkowego (względnie fosforowego — do wyrobu t. zw. superfosfatów podwójnych) oraz fosforytów. Palestyna jest w tem szczęśliwem położeniu, że posiada fosforyty, zawierające od 30% — 60% czystego fosforanu wapnia i siarkę (okolice Gazy), która po oczyszczeniu z piasku, łącznie z którym tu występuje, będzie mogła konkurować z siarką amerykańską lub sycylijską i być używana do wyrobu kwasu siarkowego. Fosforyty występują w okolicy Nebi Mussa oraz Jebel Karmun w ilości około 100 miljonów tonn, zajmując obszar 100 km. kw. Ponieważ rolnicy niechętnie nabywają superfosfaty niskoprocentowe, t. j. zawierające mniej niż 20% — 25% P_2O_5, czyli takie, które zostały spreparowane z fosforytów o 60% zawartości fosforanu, czynione są obecnie w Palestynie próby podniesienia jakości tych fosforytów, jak również próby przetworzenia ich na superfosfaty. Należy się spodziewać, że te usiłowania uwieńczone będą pomyślnym rezultatem, dzięki czemu już w niedalekiej przyszłości będziemy świadkami rodzimej i taniej produkcji superfosfatów, cieszących się tak wielkim zbytem na rynku palestyńskim. Obecna produkcja krajowa nawozów sztucznych pokrywa zaledwie 3% ogólnego rocznego zapotrzebowania i to wyłącznie nawozami pochodzenia organicznego, jak mączką z krwi, ryb i kości. A przecież istnieje w Palestynie duże pole dla fabrykacji nawozów organicznych, gdyż potrzebny do tego surowiec kraj posiada w dużej ilości, a nadto rozwojowi tej gałęzi przemysłu sprzyja jeszcze i ta okoliczność, że nie wymaga takich urządzeń, jak produkcja nawozów azotowych lub superfosfatów.

Nie lepiej przedstawia się przemysł chemiczno-farmaceutyczny. Palestyna, która importuje rocznie za ŁP. 50.000 specyfików i preparatów farmaceutycznych, posiada mało rozwiniętą produkcję tych artykułów.

Import preparatów i przetworów leczniczych.

Kraj pochodzenia	1929 r.	1930 r.	1931 r.	1932 r.
	w funtach palestyńskich			
Anglja	5.764	6.762	9.219	10.473
Francja	8.014	7.983	7.676	9.543
Niemcy	22.647	1.940	22.409	18.962
Szwajcarja	2.547	23.188	3.023	2.420
Stany Zjedn.	1.723	2.782	2.338	1.633
Ogółem	47.374	49.356	51.736	52.137

Import Syrji w r. 1931 w okresie I — X mies. wynosił ŁS. 388.000, a w r. 1932 (I—VI) — ŁS. 180.000, przyczem sumy te nie obejmują całego importu artykułów farmaceutycznych, gdyż wielka ilość chemikalij farm. posiada w statystyce syryjskiej własną rubrykę. Dla ilustracji przytoczymy tu jeszcze import Egiptu:

r. 1930 okres I—X mies. 168.690 ŁE.
r. 1931 okres I—X mies. 184.608 ŁE.

Te sumy wymownie wskazują, że należałoby pomyśleć o rozbudowie przemysłu chemiczno-farmaceutycznego w Palestynie na większą skalę.

Warto tu zaznaczyć, iż dowóz i sprzedaż specyfików leczniczych są w kraju dozwolone bez wszelkiej rejestracji. Wyjątek stanowią alkaloidy (morfina, opjum, haszysz, heroina oraz ich sole), dla których musi się prowadzić dokładną ewidencję.

W związku ze stałym postępem życia gospodarczego Palestyny oraz rozwijającym się z dnia na dzień ruchem budowlanym i kołowym powstają nowe możliwości dla średniego i drobnego przemysłu chemicznego.

Dla ilustracji weźmy pod uwagę zapotrzebowanie na farby, lakiery i pokosty. Palestyna importuje te produkty głównie z Anglji, Holandji, Austrji, Francji oraz Belgji za sumę około ŁP. 32.000 rocznie.

Tabela importu:

NAZWA	1929 r.		1930 r.		1931 r.		1932 r.	
	kg.	ŁP.	kg.	ŁP	kg.	ŁP.	kg.	ŁP.
Farby anilinowe	14289	3234	21302	4251	31844	4597	9917	2961
„ indygotynowe	4961	956	8061	1470	9973	1451	8520	1288
„ inne	1126	126	2539	490	2634	426	3866	749
Ultramaryna	26922	1937	21608	1531	51120	2999	53979	3173
Farby, lakier i pokost	534254	17379	545210	18445	601555	18963	733871	24471
OGÓŁEM	581552	23632	598720	26187	697126	28436	81015	132642

Palestyna nie posiada dotychczas rodzimej produkcji farb, a istniejące drobne wytwórnie lakieru i pokostu w małej tylko mierze zaspakajają zapotrzebowanie rynków wewnętrznych. Zarówno dane statystyczne, jak i informacje z Palestyny, wskazują na to, że w Erec istnieje duży zbyt na farby malarskie dla celów budowlanych i do robót zdobniczych. Rozwojowi produkcji rodzimej sprzyja między innemi okoliczność, że administracja palestyńska obłożyła cłem ochronnem wszelkiego rodzaju oleje, a pośród nich i Terpentill Oil, który wchodzi w skład pokostu, lakieru i niektórych farb.

Na zakończenie należy poruszyć sprawę importu i produkcji preparatów, mających zastosowanie do tępienia owadów polnych lub domowych.

Kwestja walki ze szkodnikami polnemi odgrywa w rolnictwie palestyńskiem kolosalną rolę. Rolnicy niemało mają kłopotu z wynajdywaniem i stosowaniem coraz to nowszych środków zaradczych.

Często, mimo olbrzymiego wysiłku i kosztów, nie osiąga się należytego skutku. Palestyna wytwarza coprawda te preparaty, jednakże produkcja ta pokrywa w małej tylko części zapotrzebowanie krajowe, jak to ilustrują zamieszczone poniżej dane:

Import wg. krajów pochodzenia:

Kraj pochodz.	1930 r.		1931 r.		1932 r.	
	kg.	ŁP.	kg.	ŁP.	kg.	ŁP.
Anglja	3,006	278	13,926	1,024	14,863	1,031
Niemcy	2,052	40	8,149	1,939	1,100	297
Egipt	3,529	415	5,449	531	4,823	642
Stany Zjedn.	13,715	754	20,524	1,392	145,282	7,053
Ogółem	30,462	2,291	55,296	5,499	176,525	9,880

Rozpatrywane powyżej kwestje stanowią zaledwie ułamek całokształtu zagadnienia przemysłu chemicznego w Palestynie, który ma tam dobre szanse rozwoju.

Zagadnienie powyższe wymaga dokładnych studjów i badań na miejscu specjalnej komisji rzeczoznawców, złożonej z techników, chemików oraz przemysłowców chemicznych. Jest pożałowania godnem, że taka komisja dotychczas nie powstała, a tem samem dotychczas nie przeprowadzono koniecznych badań nad możliwościami rozwoju przemysłu chemicznego w Palestynie.

Inż. I. SUDOWICZ.

STAN ZALESIENIA PALESTYNY

W porównaniu z terenami leśnemi Europy, gospodarstwo leśne Palestyny jest bez większego znaczenia, bowiem obszar zalesiony wynosi tu 6% ogólnego obszaru kraju*). Rząd turecki nie dbał o zalesienie kraju, nie troszczył się o sprawy ochrony leśnej, a ponadto wojna światowa zniszczyła i tak dość szczupły drzewostan Palestyny. Lasy wytrzebiono na potrzeby kolei oraz na opał dla wojska. Po wojnie, nowoustanowiony zarząd nad lasami, poza kilkoma okręgami, położonemi na północy, otrzymał w spuściźnie ogołocone z drzew pola, poprzednio gęsto pokryte lasami. Palestyna jest uboga w wodę, zagadnienie więc jej zalesienia jest dla rolnictwa bardzo ważne. Rozwiązanie kwestji wodnej w Palestynie, najbardziej palącej sprawy w rolnictwie, jest ściśle związane z rozwiązaniem kwestji zalesienia kraju. Gromadzenie wielkich opadów atmosferycznych w górach dla celów nawadniających jest głównie dla tego niemożliwe, że brak jest tutaj humusu leśnego, któryby powstrzymał przesiąkającą do głębin, dla roślin straconą wodę. Z tego też względu szereg rzeczoznawców wypowiedział się za systematycznem powiększaniem obszaru lasów w Palestynie. Obecny drzewostan Palestyny dzieli się na następujące grupy:

1) Naturalny, górski las krzewiasty, występuje przedewszystkiem w okręgach górzystych Samarji i Galilei. Aczkolwiek z wyglądu zewnętrznego las ten nie da się porównać z lasami Europy Środkowej, to jednak użyteczność jego jest tu wielka. Dostarcza on drzewa na opał, węgla drzewnego, prymitywnego budulca, a pozatem las ten służy za teren pastwiskowy dla bydła.

2) Specyficzny rodzaj zadrzewienia posiada Emek Hajarden. Panujące tu warunki klimatyczne stwarzają pomyślne warunki dla rozwoju drzew tropikalnych.

Najważniejsze gatunki dziko rosnących drzew:

Gatunek	Użytkowanie
Dąb (Quercus lusitanica i Q. coccifera)	Węgiel drzewny, budulec i drzewo stolarskie, kora na garbniki.
Chleb Ś-to Jański (Ceratonia Siliqua)	Drzewo na opał i cele budowlane, owoce — jako pasza dla bydła i do otrzymania cukru.

*) W Niemczech 27,19%, w Austrji (1929) 37,4%, we Włoszech (1929) 16%, w Tunisie (1929) 8,2%.

Gatunek	Użytkowanie
Sosna z Aleppo (Pinus Halepensis)	Na budulec.
Pistacia lentiscus	Korzenie na opał, żywica na sok pistacjowy.
Crataegus Azazolus	Owoc jadalny, pień do uszlachetnienia drzew owocowych.
Drzewo laurowe (Laurus Nobilis)	Drzewo opałowe.
Styrax officinalis	Drzewo opałowe.
Topola (Populus alba)	Owoce jadalne.
Krzewy poziomkowe (Arbutus Andrachne)	Dla przeszczepienia jadalnych
Dzikie oliwki (Olea europaea. var. Olivastrum)	drzew oliwkowych.
Ficus Sycamorus.	Drzewo stolarskie.

3) Lasy oliwkowe, raczej plantacje oliwkowe, rozpowszechnione są po całym kraju, a przedewszystkiem występują na północy. Koncentrują się głównie w górach koło Akko, Safed, Nablus, Jerozolimy, Betleem i na równinie koło Lud. Najważniejszym produktem tych plantacyj są ich owoce. Drzewo oliwek daje się pięknie polerować i służy do wyrobu przedmiotów pamiątkowych.

4) Sztuczne zadrzewienia są dla Palestyny młodym nabytkiem, swoje powstanie zawdzięczają one imigrantom z Europy. Żydowscy koloniści pierwsi sprowadzili tutaj z Australji drzewa eukaliptusowe, które z powodu szybkiej wegetacji zapotrzebowują dużo wody. Zastosowano więc je z powodzeniem do osuszenia terenów bagnistych. Niemieccy koloniści oraz zarządy klasztorne sprowadziły do kraju szereg drzew ozdobnych, jak sosny i cyprysy. W ostatnich latach i Żyd. Fundusz Narodowy przyczynił się do zalesienia kraju. Od roku 1920 instytucja ta zasadziła 1.330.000 drzew na obszarze 6.300 dunamów ziemi i przyczyniła się w ten sposób do osuszenia bagien w Palestynie. Również i ze strony rządu zagadnienie zalesienia kraju napotkało na zrozumienie i poparcie. Już w roku 1919 Departament Rolnictwa przy rządzie palestyńskim założył szereg szkółek drzew leśnych. W roku 1920 wydano nową ustawę o ochronie lasów. Przy realizacji tej ustawy rząd natknął się na cały szereg przeszkód, wynikających z istniejących serwitutów leśnych oraz z tytułu nieuregulowanych stosunków własności. Do roku 1930 utworzono 202 rezerwaty leśne, na obszarze 679.556 dunamów. Ogólny obszar lasów w Palestynie zajmowało we wspom-

nianym roku 1.500.000 dunamów. Istniejące zagajniki otoczono opieką, chroniono je przed zniszczeniem przez wydanie zakazów wstępowania do nich. Rząd założył 14 szkółek leśnych i systematycznie zalesia coraz to nowe tereny. Załączona tabela wskazuje, że przemysł leśny w Palestynie ma wielkie szanse rozwoju, albowiem za znaczne kwoty Palestyna importuje drzewa z zagranicy.

Wielkie zapotrzebowanie drzewa spowodowało przeprowadzenie prób nad użytecznością krajowego drzewa eukaliptusowego dla celów przemysłowych. Próby te wypadły pomyślnie.

Import nieobrobionego drzewa w Ł. P.

Rok	Drzewo na meble	Okrąglaki	Drzewo na skrzynie do pomarańczv	Drzewo budowlane
1929	14154	4592	143434	141245
1930	15292	14274	128246	167564
1931	15429	6843	100196	153381
1932	14999	7965	176791	183554
1933	18371	—	145097	253777

Załączona tabelka wymownie ilustruje, jak wielkie sumy idą rokrocznie zagranicę za importowane drzewo. Wzmożony ruch budowlany w Palestynie w latach ostatnich pozwala przypuszczać, iż sumy te będą stale wzrastały, obok więc znaczenia meljoracyjnego dla rolnictwa, rozbudowa terenów leśnych staje się dla gospodarstwa narodowego w Palestynie czołowem zagadnieniem gospodarczem.

SYTUACJA GOSPODARCZA TURCJI

(lg) Sytuacja na rynku rolnym przedstawia się zadawalająco dzięki sprzyjającym warunkom klimatycznym i wydatnej pomocy rządu, który udziela znacznych kredytów na rozbudowę rolnictwa.

Oprócz oliwki i bawełny, które dały deficytowe wyniki, zbiory innych produktów przyniosły znaczne zyski. Zbiór zbóż wypadł zupełnie zadawalająco. Produkcja tytoniu zwiększyła się w tym roku prawie dwukrotnie w stosunku do roku ubiegłego. Produkcja opjum wynosi 266.000 kg. Uprawa buraków cukrowych, wydatnie popierana przez rząd, obejmuje coraz szersze tereny i wynosi obecnie 500.000 tonn. Ostatnio wprowadzono uprawę ryżu w okolicy Marach, produkcja którego wyniosła już 40.000 tonn.

Rząd turecki rozwija szeroką działalność w kierunku uprzemysłowienia Turcji i uniezależnienia jej od importu z zagranicy.

Specjalną uwagę poświęca się bawełnie, którą zamierza się nietylko uprawiać w Turcji, ale również przerabiać na miejscu.

Produkcja bawełny wynosi obecnie 80.000 bali. Przewidziany jest wzrost tej produkcji do 120.000 bali w roku 1936.

Rozpoczęto budowę szeregu wielkich fabryk tkackich, urządzenia dla funtów tureckich na budowę linji Siwas-Erzerum.

W najbliższym czasie zostanie uruchomiona fabryka jedwabiu sztucznego, produkcja której będzie w stanie pokryć zapotrzebowanie wewnętrzne kraju. Turcja importuje obecnie 240.000 t. jedwabiu sztucznego rocznie.

„Piatiletka" turecka niema nic wspólnego z sowiecką, oprócz czasu trwania. Będzie ona miała na celu jedynie zaspokojenie wewnętrznej konsumpcji kraju i całkowite uniezależnienie się od rynku zagranicznego.

Pokłady węgla, które Turcja posiada, pozwalają jej stworzyć przemysł metalurgiczny.

Stabilizacja funta tureckiego datuje się od września 1930 r. i osiągnięto ją dzięki akumulacji dużej ilości dewiz i emisji nowych biletów bankowych. Wartość funta tureckiego wynosi 12,06 fr. Moneta turecka oparta jest na parytecie złota i posiada prawie całkowite pokrycie w złocie. Ilość wkładów w Centralnym Banku Tureckim znacznie się zwiększyła. W Turcji jest zainwestowanych dużo kapitałów dzięki pewnej i dobrej lokacie.

W okresie 1929—1933 ilość banków zapisanych w cleryngu istambulskim spadła z 14 na 10, a ilość operacyj kompensacyjnych z 610 miljonów na 323,5 miljona funtów tureckich.

Budżet za rok budżetowy 1934/35 w porównaniu z rokiem budżetowym 1933/34 przedstawia się jak następuje:

	rok 1934/35	rok 1933/34	Różnica
Dochody	Ltqs. 184.081.000	Ltqs. 170.477.000	+ 13.604.000
Wydatki	„ 184.075.630	„ 170.474.794	+ 13.600.836

Zgromadzenie Narodowe ratyfikowało 28 maja 1934 roku projekt rządu w sprawie emisji pożyczki wewnętrznej w wysokości 30.000.000 funtów tureckich na budowę linji Siwas-Erzerum.

17 maja 1934 roku Zgromadzenie Narodowe ratyfikowało protokół, podpisany 21 stycznia 1934 roku między przedstawicielami rządu republiki tureckiej a Z. S. S. R., dotyczący otwarcia kredytu w wysokości 8 miljonów dolarów. Rząd Z. S. S. R. zobowiązuje się dostarczyć Turcji różnego

rodzaju narzędzi i maszyn za sumę 8 miljonów dolarów amerykańskich. Dług ten nie będzie obciążony procentami i ma być spłacony w ciągu 20 lat.

Narzędzia winny być dostarczone w ciągu 4 lat. Rząd turecki będzie spłacał dług kwartalnie w walucie tureckiej.

Eksport wyraża się cyfrą 96 miljonów funtów tureckich, a import — 75 miljonów funtów tureckich. Nadwyżka więc na korzyść Turcji wynosi 21 miljonów funtów.

Turcja zawarła z Francją, Niemcami, Grecją i wielu innemi państwami konwencje kontyngentowe i kompensacyjne.

PAKT ARBITRAŻU MIĘDZY KRÓLEM IBN SAUDEM I IMAMEM JECHJA

(lg) Delegacja muzułmańska udała się do Jemenu, w celu skłonienia dwóch panujących na półwyspie arabskim do zawarcia traktatu przyjaźni i pokoju. W skład delegacji tej weszły następujące osoby: mufti z Jerozolimy, Hachem Bej Al Atasi, Djemil Mardam i Emir Chekil Arslan, przywódca Arabów syryjskich.

W wyniku pertraktacyj, przeprowadzonych przez powyższą delegację, został zawarty traktat przyjaźni i pokoju. Tekst traktatu przyjaźni muzułmańskiej i braterstwa arabskiego został jednocześnie opublikowany w Sanaa, Kairze i Londynie. Konwencja ta została podpisana w Dżedach.

Traktat ten przyczyni się do umocnienia więzów przyjaźni i pokoju między temi dwoma państwami, które wzajemnie uznają swoją niezależność. Zobowiązują się one między innemi do niewznoszenia żadnych stałych fortyfikacyj w odległości 5 mil od ich granic. Spory, które wynikną pomiędzy stronami, będą poddane sądowi arbitrażowemu. Strony zobowiązują się nie współdziałać z państwami trzeciemi w sprawach, mogących być szkodliwemi (dla interesów kontrahenta). Jeżeli jedna z dwóch stron będzie ofiarą przemocy obcej, druga strona zachowa całkowitą neutralność i będzie służyła jej jedynie pomocą moralną.

Na mocy traktatu granice powinny pozostać w tym samym stanie, w jakim były przed wojną.

Poniżej podajemy tekst paktu arbitrażu między królem Ibn el Saudem i Imamem Jechja, stanowiący część traktatu przyjaźni i pokoju.

„Panujący królestwa arabskiego El Saudia i suweren Jemenu zawarli na mocy artykułu 8 „Traktatu Przyjaźni i Pokoju", pakt zw. „El Tajef", podpisany dnia 6 miesiąca Safar roku 1353. Na mocy tej umowy

strony zobowiązują się w razie konfliktu, którego nie mogłyby załatwić na drodze pokojowej, odwołać się do sądu arbitrażowego.

Artykuł I.

Każda z układających się stron zobowiązuje się, w razie powstania konfliktu, odwołać się do sądu arbitrażowego w ciągu miesiąca od daty, w której jedna ze stron zażądała arbitrażu.

Artykuł II.

Sąd arbitrażowy będzie powierzony radzie, złożonej z jednakowej ilości osób, wybranych przez każdą ze stron i 1 arbitra z głosem decydującym, wybranym za zgodą stron obradujących. W razie, gdyby strony układające się nie mogły dojść do porozumienia co do wyboru tego arbitra, każda ze stron przedstawi kandydaturę swego członka, który w wypadku, gdy zostanie zaakceptowany przez drugą stronę, stanie się arbitrem z głosem decydującym. Gdyby i tym sposobem nie można było dojść do porozumienia, wtedy przystąpi się do wyboru przez losowanie, i członek, wybrany tą drogą, zostanie przewodniczącym rady arbitrażowej, z prawem głosu decydującego.

Artykuł III.

Wybór członków i przewodniczącego rady arbitrażowej powinien nastąpić w ciągu miesiąca od upływu dni 30, przeznaczonych do wydania decyzji przez jedną ze stron odnośnie udzielenia zgody na sąd arbitrażowy, o który prosiła druga strona. Rada arbitrażowa zbierze się w miejscu, oznaczonem przez obie strony. Winna ona wydawać decyzje w sprawach jej powierzanych, które mają być powzięte zwykłą większością głosów.

Artykuł IV.

Każda strona utrzymuje swoich arbitrów; koszty przewodniczącego rady arbitrażowej, podobnie jak i wszystkie inne koszty, ponoszone będą w równej mierze przez strony zainteresowane.

Artykuł V.

Pakt arbitrażu będzie obowiązywać tak długo, jak traktat przyjaźni i pokoju. Pakt arbitrażu jest sporządzony w języku arabskim w 2 egzemplarzach.

podpisany

(—) **Khaled Ibn Abdel Aziz El-Saud**

(—) **Abdallah Ibn Ahmed El-Wazir.**

PRZEGLĄD PRASY

„Polska Gospodarcza" w Nr. 40 omawia sytuację gospodarczą i finansową Palestyny. Autor zaznacza, iż obecna sytuacja gospodarcza Palestyny pomyślnie się kształtuje, dzięki licznej emigracji żydowskiej. Rezerwy kasowe rządu palestyńskigo stale wzrastają. Słabym momentem w gospodarce palestyńskiej jest fakt, iż bilans handlowy Palestyny jest ujemny, albowiem import trzykrotnie przewyższa jej eksport.

„Rynek Drzewny" z dn. 22 października r. b. omawia obecny rynek drzewny w Palestynie. Autor przedstawiając obecny stan ruchu budowlanego w Palestynie podkreśla, że konjunktura w Palestynie na materjały drzewne znacznie się polepszyła i że trwać będzie przez szereg najbliższych lat. Obecnie silnie rozbudowany przemysł cytrusowy w Palestynie oraz związane z nim wielkie zapotrzebowanie na skrzynki do pakowania pomarańczy, otwiera nowe możliwości dla wywozu drzewa z Polski.

„Chwila" z dn. 23 października w artykule „Frontem do morza w Palestynie", omawia sprawę utworzenia w Palestynie żydowskiej żeglugi pasażersko-handlowej i przedstawia dotychczasowe projekty, tyczące się tej sprawy.

„Najer Folksblat" zamieszcza artykuł D-ra Chaima Żytłowskiego w sprawie kolonizacji żydowskiej w Palestynie. Autor omawia zagadnienie rynku pracy w odbudowującej się Palestynie, przyczem wskazuje, iż hasło Kibusz Awoda (zdobywanie pracy), nie stoi w sprzeczności z zasadami współczesnej demokracji, albowiem zorganizowany robotnik żydowski w Palestynie podnosi standard of life również i robotnika arabskiego.

„Hajnt" w Nr. 238 w artykule p. t. „Wielkie Niebezpieczeństwo" omawia obecny katastrofalny stan na rynku pracy w Palestynie. Autor wskazuje, iż naskutek braku rąk roboczych, niektóre gałęzie produkcji są zupełnie zaniedbane, a pozatem w szeregu kolonij daje się spostrzec zjawisko masowego opuszczenia kolonij przez robotników, którzy udają się do miast. Autor wskazuje, iż koloniści coraz częściej sprowadzają do swych osiedli robotników arabskich, co w przyszłości może w znacznym stopniu przeszkodzić w walce o wolną emigrację do Palestyny. Bardzo poważnym atutem w żądaniach ułatwienia imigracji żydowskiej, jest brak

sił roboczych w Palestynie, przez wprowadzenie zaś Arabów chorańskich i zatrudnienie ich, atut wspomniany traci na swej sile.

P. red. Oskar Berman nadal zamieszcza w prasie żydowskiej artykuły o sytuacji gospodarczej Palestyny, o stosunkach handlowych między Palestyną a Polską, przyczem zwraca uwagę na wielkie możliwości eksportu łódzkich wyrobów tekstylnych do Palestyny. Autor podkreśla intensywną działalność kupców palestyńskich, którzy zadzierżgnęli silne więzy z ościennemi krajami.

„Di Cjonistisze Woch" z dn. 19-go października, omawia w artykule p. t. „Żydowski prezydent m. Jerozolimy", ostatnie wyniki wyborów do rady municypalnej w Jerozolimie, przyczem autor wysuwa kategoryczne żądanie do czynników decydujących żydowstwa palestyńskiego, by te domagały się wyboru żydowskiego prezydenta Jerozolimy. Żydzi stanowią w Jerozolimie 60% całej ludności Jerozolimy i Żydowi się to stanowisko bezsprzecznie należy.

P. W.

KOMUNIKATY

Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej

OBECNA SYTUACJA GOSPODARCZA W PALESTYNIE.

W środę, dnia 17 b. r. o godzinie 9 wiecz. odbyło się zebranie członków Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej z okazji pobytu w Polsce prezesa Palestyńsko-Polskiej Izby Handlowej w Tel-Awiwie, konsula M. Chelouche'a.

Posiedzenie zagaił prezes L. Lewite w dłuższem przemówieniu, witając konsula M. Chelouche'a, jako prezesa siostrzanej instytucji w Palestynie. Pan prezes Lewite wskazuje na to, iż przybycie p. Chelouche'a do Polski stoi w związku z dążeniem sfer gospodarczych Palestyny do zacieśnienia stosunków handlowych z Polską. Przyczem p. prezes wskazuje na 4 zasadnicze momenty, które mogą te stosunki rozbudować i znacznie rozwinąć. Wchodzi tu w grę sprawa założenia polsko-palestyńskiego towarzystwa handlowego, któreby finansowało tranzakcje handlowe polsko-palestyńskie, zmniejszenie cła na pomarańcze, stanowiące główny produkt wywozowy Palestyny, utworzenie banku emigracyjno-kredytowego oraz zmniejszenie opłat i wprowadzenie udogodnień transportowych.

Konsul Chelouche w dłuższem przemówieniu zreferował obecną sytuację Palestyny. Zwrócił on uwagę, iż import Palestyny będzie stale wzrastał, ze względu na wzrastającą imigrację, a co zatem idzie, zwiększenie się wewnętrznej konsumpcji. Sfery gospodarcze Palestyny, zdaniem prezesa Chelouch'a, zaczynają zwracać uwagę, aby stosunki gospodarcze między Palestyną a innemi krajami opierały się na zasadach wzajemności. Palestyna importuje rocznie za około ŁP. 14 miljonów i stanowi ona niejako nowy teren penetracji gospodarczej. Polska nie powinna się opóźnić w pracy swej nad opanowaniem terenu. Należy przeto wszystko uczynić, aby stosunki polsko-palestyńskie jaknajlepiej się ukształtowały, co będzie możliwem przy wprowadzeniu w życie zasady wzajemności. W chwili obecnej najbardziej palącą kwestją w całem tem zagadnieniu jest zmniejszenie stawki celnej na pomarańcze. Mówca zwraca uwagę na niedogodności istniejące przy transporcie towarów z Polski do Palestyny i na konieczność utworzenia stałej towarowej linji morskiej między temi krajami.

W zakończeniu konsul Chelouche wyraził się z uznaniem o projekcie prezesa L. Lewite odnośnie utworzenia w Polsce banku emigracyjnego.

Nawiązując do powyższego, mówca zadeklarował ŁP. 100 w imieniu banku Olej Polin i ŁP. 150 w imieniu banku Aschrai.

Zamykając posiedzenie prezes Lewite podziękował p. Chelouche'owi za wygłoszony referat oraz zadeklarowaną kwotę ŁP. 250, przyczem zaznaczył, iż zaledwie 2-tygodniowy pobyt konsula Chelouche'a w Polsce wpłynął znacznie na zaktualizowanie szeregu spraw palestyńsko-polskich, i że rząd polski wykazał wiele zrozumienia dla postulatów wysuwanych przez sfery gospodarcze Palestyny, dzięki czemu należy żywić nadzieję, iż wkrótce już okażą się rezultaty współpracy na polu gospodarczem Polski z Palestyną.

Z POBYTU P. KONSULA CHELOUCHE'A W POLSCE.

W ciągu swego dwutygodniowego pobytu p. konsul Chelouche wraz z pp. prezesem Leonem Lewite i sędzią Maksymiljanem Friede, przeprowadzili szereg konferencyj w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Przemysłu i Handlu, w Banku P. K. O., oraz zwiedzili instytucje społeczno-gospodarcze w Warszawie i Łodzi.

Konferencje te zaktualizowały szereg zagadnień i inicjatyw, które zmierzają do rozwoju stosunków gospodarczych polsko-palestyńskich, a przedewszystkiem do wzmożenia wymiany towarowej między Polską a Palestyną.

Odjeżdżającego konsula Chelouche'a żegnali na bankiecie w sobotę, dnia 20 b. m. członkowie Zarządu Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej.

NOWE FORMALNOŚCI, DOTYCZĄCE EKSPORTU TOWARÓW DO PALESTYNY.

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa podaje do wiadomości, iż naskutek rozporządzenia rządu palestyńskiego, z dnia 27 września 1934 r., faktury na eksportowane towary do Palestyny muszą zawierać również stwierdzenie kraju pochodzenia towaru.

Bliższych informacyj udziela Referat Handlowy Izby.

KU UWADZE RZEMIEŚLNIKÓW I DROBNYCH PRZEMYSŁOWCÓW.

Do referatu dla Przemysłu i Rzemiosła Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej w Warszawie nadeszły materjały, dotyczące możliwości rozwoju niektórych gałęzi przemysłu w Palestynie. Materjały te dotyczą:

1. produkcji szczotek.
2. produkcji korków.

3. produkcji wózków dziecięcych.

Wykwalifikowani fachowcy, prowadzący samodzielnie warsztaty, mogą się zgłosić po informacje do Referatu dla Przemysłu i Rzemiosła Izby.

WZROST TURYSTYKI DO PALESTYNY.

W Palestynie daje się zauważyć wielki przypływ turystów z różnych krajów Europy i Ameryki. Znaczną ich część stanowią przemysłowcy i kupcy, którzy badają położenie gospodarcze oraz możliwości zacieśnienia stosunków handlowych między Palestyną a ich krajami.

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa organizuje stale przejazdy turystów do Palestyny, wychodząc z założenia, iż turystyka powinna być starannie i racjonalnie przygotowana i zorganizowana dla dobra krajów zainteresowanych.

MOŻLIWOŚCI EKSPORTOWE DO PALESTYNY I DO KRAJÓW BLISKIEGO WSCHODU.

Referat Handlowy Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej w Warszawie, komunikuje, że ostatnio wpłynęły następujące zapytania:

181/IP/34. Firma syryjska interesuje się importem płaszczów nieprzemakalnych do Syrji.

182/IP/34. Firma palestyńska pragnie importować z Polski rękawiczki skórzane.

183/IP/34. Dom agenturowo-handlowy w Tel-Awiwie obejmie przedstawicielstwo polskich firm elektrotechnicznych.

184/IP/34. Firma palestyńska ma zainteresowanie dla importu wyrobów kosmetycznych z Polski.

185/GF/34. Poważny dom agenturowo-handlowy w Palestynie interesuje się objęciem przedstawicielstwa na następujące artykuły:

1. skrzynki do pakowania pomarańczy.
2. dykty.
3. bibułka do pakowania pomarańczy.
4. papier i tektura.
5. rury.
6. cement.
7. węgiel.
8. soda.
9. materjały włókiennicze.

Bliższych informacyj udziela Referat Handlowy Izby. W listach należy przytoczyć numer porządkowy zapytania.

K R O N I K A

PALESTYNA

Polityka

WYJAZD WYSOKIEGO KOMISARZA DO ANGLJI. Wysoki Komisarz Palestyny, sir Artur Wauchoppe, udał się aeroplanem do Port Saidu, a stamtąd okrętem do Anglji. Wysoki Komisarz ma w Londynie odbyć szereg konferencyj w Colonial Office, w sprawach dotyczących Palestyny. W/g przypuszczeń prasy palestyńskiej, głównym tematem obrad ma być zagadnienie Rady Legislatywnej w Palestynie.

PRZYWÓDCA ARABSKI O SYTUACJI POLITYCZNEJ W KRAJU. Znany przywódca arabski, Raszid bej Ibrahim, należący do stronnictwa muftiego, w wywiadzie, udzielonym współpracownikowi pisma „Alif Ba", wyraził swoje rozgoryczenie z powodu obecnej sytuacji politycznej w kraju. Raszid bej Ibrahim wskazał na wzrastające walki wewnętrzne wśród Arabów, które uniemożliwiają solidarną współpracę Arabów w kraju. W/g tego przywódcy arabskiego liczba Żydów w Palestynie przekracza już obecnie 400.000 osób, przyczem społeczeństwo żydowskie w Palestynie jest świetnie zorganizowane, posiada szereg pism, szkół, instytucyj oświatowych i kulturalnych, związków, sieć banków i spółdzielni i t. p.

SPRAWA RADY LEGISLATYWNEJ. Prasa arabska omawia w dalszym ciągu sprawę utworzenia Rady Legislatywnej w kraju. W/g niektórych dzienników, Rada ta składać się będzie z 8 muzułmanów, 4-ch Żydów, 2-ch chrześcijan, oraz 6 wyższych urzędników, mianowanych przez rząd palestyński.

„AL BALAG" O WYBORACH DO RADY MIEJSKIEJ W JEROZOLIMIE. Pismo arabskie „Al Balag" omawia w artykule wstępnym wielkie znaczenie wyborów do rady miejskiej w Jerozolimie, które, zdaniem pisma, przyniosły klęskę Arabom. Przy obecnym bowiem składzie rady panami sytuacji będą Anglicy, a nie jak dotychczas Arabowie. Pismo wyraża obawę, że Anglicy zgodzą się na wybór burmistrza — Żyda.

PRZYJAZD PATRJARCHY ASYRYJSKIEGO. W/g doniesień prasy ma wkrótce przybyć do Palestyny patrjarcha asyryjski Szymon. Przyjazd jego stoi w związku z rokowaniami w sprawie kolonizacji Asyryjczyków w Palestynie. Analogiczne pertraktacje mają być prowadzone z francuskiemi władzami mandatowemi Syrji.

„AL ISLAMIA" PRZECIWKO KOLONIZACJI ASYRYJCZYKÓW W PALESTYNIE. „Al-Islamia" wystąpiła z ostrą krytyką obecnej polityki rządu palestyńskiego, która w/g pogłosek, popiera kolonizację Asyryjczyków w Palestynie. Pismo nawołuje do stanowczej walki z tym projektem, który godzi w najżywotniejsze interesy ludności arabskiej w Palestynie. „Al-Islamia" zaznacza, iż rząd mandatowy nie ma prawa na udzielenie Asyryjczykom prawa osiedlenia się w Palestynie, bez uzyskania na to zgody mieszkańców Palestyny. Pismo nawołuje do wniesienia protestu do Ligi Narodów oraz przedłożenia tej kwestji przed Najwyższym Trybunałem w Hadze, za pośrednictwem jednego z państw muzułmańskich.

Administracja publiczna

WZROST REZERW KASOWYCH RZĄDU PALESTYŃSKIEGO. Ogólna nadwyżka budżetowa wynosi ŁP. 3.354.304.—. Nadwyżka za sierpień wynosi ŁP. 139.527

w porównaniu z ŁP. 273.511 w miesiącu lipcu.

Aczkolwiek wydatki w sierpniu były mniejsze niż w lipcu, i niektóre pozycje po stronie dochodów wykazują wzrost, jednakowoż ogólne dochody za ten miesiąc się zmniejszyły ze względu na znaczny spadek w pozycji „różne". W lipcu pozycja ta wynosiła ŁP. 111.185.—, w sierpniu zaś spadła do ŁP. 2.845. Cła spadły (prawdopodobnie ze względów sezonowych) na ŁP. 193.710, lecz wpływy z koncesji, podatków i t. p. wzrosły do ŁP. 109.449. Dochody z poczt i telegrafów również wykazały wzrost i wynoszą ŁP. 36.694.

Ogólne dochody w sierpniu wyniosły ŁP. 395.675, wydatki zaś — ŁP. 233.346. Rezerwy rządu, po dodaniu nadwyżki za miesiąc sierpień w wysokości ŁP. 139.527, wynoszą ŁP. 3.354.304. Jest to suma zbliżona do rocznego budżetu rządu palestyńskiego.

DOCHODY RZĄDU PALESTYŃSKIEGO. Naskutek stałego przypływu imigrantów żydowskich oraz intensywnej działalności kolonizacyjnej Żydów, wzrastają znacznie dochody rządu palestyńskiego. W roku budżetowym 1934—5 dochody te wyniosą 4,5 miljona ŁP. czyli o ŁP. 1 miljon więcej, niż dochody preliminowane. Ogółem rezerwy kasowe rządu palestyńskiego, w/g przypuszczeń rzeczoznawców, wyniosą na dzień 31 marca 1935 r. ŁP. 4 miljony. W/g ogłoszonego sprawozdania rządu palestyńskiego za I kwartał roku budżetowego 1934—35 widać, że dochody rządu w tym okresie wzrosły o ŁP. 372.000, w porównaniu z tymże okresem roku ubiegłego. Dochody z ceł wzrosły w tym okresie o ŁP. 217.000. Wzrost dochodów zaznaczył się w następujących pozycjach: Opłaty związane z kupnem ziemi (+ ŁP. 35.600), znaczki pocztowe (+ ŁP. 9.600), telefon (+ ŁP. 5.600), opłaty sądowe (+ ŁP. 7.000), opłaty przy uzyskiwaniu paszportów i od imigrantów (+ ŁP. 6.700), rejestracja przedsiębiorstw handlowych (+ ŁP. 3.800), opłaty portowe i okrętowe (+ ŁP. 13.400), zezwolenia transportowe (+ ŁP. 3.500), akcyza na zapałki (+ ŁP. 7.200), akcyza na tytoń (+ ŁP. 11.600). Rząd palestyński zamierza w roku bieżącym wydać kwoty zaoszczędzone na rozbudowę portu hajfskiego, wybudowanie nowych szos i utworzenie nowych linij kolejowych. Prasa palestyńska krytykuje wspomniany plan rządu. Wskazuje ona na konieczność rozbudowy portu jaffskiego oraz finansowanie rozmaitych inicjatyw, zmierzających do uprzemysłowienia i rozbudowy gospodarki kraju.

Rolnictwo

SPRAWOZDANIE WYDZIAŁU ROLNICTWA RZĄDU PALESTYŃSKIEGO. Ostatnio ogłoszone zostało sprawozdanie Wydziału Rolnictwa rządu palestyńskiego. Sprawozdanie omawia obecny stan rolnictwa w kraju. Naogół zbiory w tym roku będą dobre. Istnieją jedynie zastrzeżenia co do okręgu Bejzanu. Wydział Rolnictwa przeprowadza propagandę wśród rolników na rzecz uprawy kartofli. W bieżącym miesiącu mają być zasadzone kartoflami większe tereny Emek Hajarden. Pod wpływem propagandy Wydziału Rolnictwa, wsie arabskie zakupują kolektywnie traktory i dążą wspólnemi siłami do podniesienia stanu gospodarki swych osiedli. Wobec ukazania się na rynku palestyńskim większej ilości warzyw, ceny tego produktu ostatnio spadły. W Emek Izreel i w okolicach górzystych Jerozolimy ucierpiały znacznie winogrona naskutek wielkiej ilości insektów. Wielkie również ilości grusz i jabłoni ucierpiały z tegoż powodu. W okolicach Nazaretu rozszerzone zostały znacznie tereny plantacji tytoniu. Widoki na zbiory w tymże okręgu są dobre. Zbiór granatów w okolicach Nazaretu i Ramala przedstawia się pomyślnie. Natomiast w okolicach Jerycho owoce te ucierpiały naskutek rozmaitych insektów. Również i zbiór fig przedstawia się pomyślnie. Na rynku pojawiły się wysokie gatunki tego owocu. Ceny utrzymane są na wysokim poziomie. Rolnicy z okolic Ramala przeprowadzają na dużą skalę proces suszenia fig. Na rynku palestyńskim wzrósł znacznie popyt na banany, wobec czego ceny tych owoców uległy

zwyżce. W bieżącym roku rozszerzone zostały plantacje winogron. Szczególnie dobre gatunki winogron dostarczyły okolice Chebronu. Ceny utrzymane są na poziomie zadawalającym.

WZMOŻONA DZIAŁALNOŚĆ WYDZIAŁU ROLNICTWA RZĄDU PALESTYŃSKIEGO. Wydział Rolnictwa rządu palestyńskiego rozwija ostatnio b. ożywioną działalność w kierunku zintensyfikowania palestyńskiej gospodarki rolnej. Wydział rozdziela ostatnio wśród fellachów nasiona, sadzonki i flance. Ostatnio fellachowie z okolic Ramleh otrzymali od Wydziału również i maszyny rolnicze.

ARABOWIE ZAKUPUJĄ GRUNTA W MIFRAC AKABA. Szereg kapitalistów arabskich zakupiło ostatnio większe tereny w Mifrac Akaba. Grunty te zakupione były po cenach nadzwyczaj niskich. Według prasy arabskiej tereny te będą skolonizowane przez ubogą ludność arabską.

ŻĄDANIA PLANTATORÓW DRZEW OLIWNYCH. Plantatorzy drzew oliwnych z okolicy Akko wystąpili do rządu palestyńskiego z żądaniem podwyższenia cła na importowane do Palestyny oliwki.

WIELKIE UŁATWIENIA RZĄDU PALESTYŃSKIEGO DLA ARABÓW BEJZANU. W okresie urzędowania w Palestynie Wysokiego Komisarza sir Herberta Samuela, Arabowie zakupili większe tereny rządowe w Bejzanie, płacąc ŁP. 1,25 za dunam. Należność miała być wypłacona w ciągu 15 lat, z doliczeniem 6,5%. Obecnie, naskutek próśb i starań zainteresowanych, cena kupna została obniżona do 800 milsów za dunam, przyczem suma ta ma być wypłacona bez doliczenia procentów w ciągu 30 lat.

PETACH TIKWA. Zarząd Petach Tikwy opracował plan rozbudowy osiedla. Mają być wybudowane nowe szosy, łączące osiedle z okolicznemi kolonjami. Ogród osiedla, zaplantowany przed rokiem jest już prawie na ukończeniu i wkrótce ma nastąpić jego otwarcie. Zarząd osiedla stara się o uzyskanie pożyczki w wysokości ŁP. 65.000 na przeprowadzenie szeregu robót publicznych. Pożyczka ta ma być zatwierdzona przez rząd palestyński.

KOLONIZACJA EMEK CHAFAR. Prace kolonizacyjne na terenach Emek Chafar posunęły się ostatnio znacznie naprzód. „Nir" udzieliło pożyczki w wysokości ŁP. 20.000 na prace plantacyjne i na zabudowania.

DZIAŁALNOŚĆ SPÓŁDZIELNI „TNUWA" W R. 1933. „Tnuwa jest jedną z największych spółdzielni rolniczych w Palestynie. Skupuje produkty rolnicze ze 160 osiedli. Posiada ona 10.000 członków.

Warzywa. W roku sprawozdawczym spółdzielnia „Tnuwa" sprzedała 2.500 tonn warzyw. Największe ilości warzyw, dostarczane są przez gospodarstwa w Emek Hajarden, w Ejn Charod i Nahalal.

Winogrona. W roku sprawozdawczym „Tnuwa" sprzedała powyżej 800 tonn winogron jadalnych, wobec 535 w roku poprzedzającym, czyli o 50% więcej.

Jaja. „Tnuwa" sprzedała w tym okresie 4 miljony jaj, t. j. o 10% więcej, niż w roku poprzedzającym. Ilość ta jest jednak znikoma w stosunku do zapotrzebowania kraju. Import jaj w r. 1933 wyniósł 34 miljony sztuk i bezwątpienia import ten w r. 1934 jeszcze bardziej wzrośnie.

W okresie sprawozdawczym „Tnuwa" sprzedała 60 tonn miodu, czyli tyle, co w roku poprzednim. Za jej pośrednictwem Bank Hapoalim i Bank Merkazy udzielił pszczelarzom pożyczek i ilość uli została w dwójnasób powiększona. Ceny rynkowe na miód kształtują się pomyślnie i są widoki powiększenia ilości uli, gdyż zapotrzebowanie na miód wzrasta z dnia na dzień, do czego przyczynia się rozszerzenie przedsiębiorstwa napoju „cuf". Wkrótce i sama „Tnuwa" przystępuje do produkowania tego napoju.

Poziomki. Uprawa poziomek wzrasta z roku na rok. W roku sprawozdawczym „Tnuwa" sprzedała 25,5 tonny tych owoców. Cyfra ta w porównaniu z cyfrą z przed dwóch lat jest wyższa o 70%.

Banany. Uprawa bananów nie wykazuje

żadnych postępów. Ilość sprzedanych bananów w roku bieżącym nie przewyższa cyfry z roku ubiegłego i wynosi 700 tonn. Banany pochodzą głównie z gospodarstwa Emek Hajarden. Na obszarze gospodarstw Jehuda niema terenu pod uprawę bananów, ze względu na bardzo intensywnie prowadzoną uprawę cytrusów. Rynek palestyński został w roku sprawozdawczym zarzucony wprost owocami transjordańskiemi.
Istnieją wielkie możliwości powiększenia rentownej produkcji tych owoców.

Mleko. W roku sprawozdawczym „Tnuwa" sprzedała 9 miljonów litrów mleka, pochodzących z jej własnych krowiarni, wobec 7 miljonów, sprzedanych w roku ubiegłym. Mleczarstwo jest bodajże najstarszą gałęzią gospodarki palestyńskiej. W ciągu ostatnich dziesięciu lat mleczarstwo rozwinęło się nadspodziewanie. Ilość obór w roku sprawozdawczym uległa wielkiej zwyżce, ze względu na duże ilości nowosprowadzonych krów z Holandji i Szwajcarji. Mleko z gospodarstw żydowskich winno wyprzeć, sprowadzane jeszcze ciągle na wielką skalę, mleko z zagranicy.

Masło. W r. 1933 ilość importowanego masła wyniosła ponad 700 tonn, a na podstawie opublikowanych cyfr importu tego produktu za pierwsze miesiące r. b., można wnioskować, że import masła osiągnie w tym roku ilość 1.000 tonn. Dla produkcji tej ilości masła należy zużyć 25.000 litrów mleka. Z kolei, w celu zebrania 25.000 litrów mleka, należałoby założyć 2.500 nowych gospodarstw, które mogłyby być źródłem egzystencji dla dziesiątków tysięcy osób.

Śmietana. Nietylko masło, lecz również i śmietanę importuje się do Palestyny. W r. 1933 sprowadzono do Palestyny 160.000 kg. tego produktu. W roku bieżącym ilość ta zostanie jeszcze bardziej zwiększona, ze względu na to, że obecnie zaczęto produkować śmietanę z masła zagranicznego. Należy zaznaczyć, iż we wszystkich krajach określanie tego produktu nazwą śmietany jest wzbronione. W Palestynie produkcji takiej nie stoją na przeszkodzie zakazy, a nawet jedna z największych lodowni w Palestynie zajmuje się przerabianiem w ten sposób masła na śmietanę, szkodząc tem zarówno gospodarstwu rolnemu Palestyny, jak i samym konsumentom. Palestyna nie otacza opieką i ochroną produkcji masła, które stale jest wypierane przez masło zagraniczne, korzystające przy wywozie z wielkich premij eksportowych. Z tego względu jasnem jest, że masło zagraniczne w Palestynie posiada większą zdolność konkurencyjną od masła krajowego.

„Tnuwa" dokłada wszelkich starań w celu polepszenia i zwiększenia swej produkcji. Dba ona o higjenę i zdrowotne warunki przy wytwarzaniu, zatrudnia fachowców-chemików, urządza próby i konkursy na czystość i jakość produktów.

„Tnuwa" płaci dostawcom ceny zależne od wartości dostarczanych surowców, a przedewszystkiem od zawartości w nich tłuszczów.

„Tnuwa" urządza w Jerozolimie i Hajfie nowe mleczarnie oraz szereg lodowni w Emek Hajarden i Affuli, tak, że mleko będzie dostarczane nawet do najdalszych zakątków Palestyny w stanie zupełnie świeżym.

Konsument palestyński winien i ze swej strony przyczynić się do rozwoju gospodarki palestyńskiej, aby w ten sposób popierać „Toceret Haarec".

WZROST PLANTACYJ OWOCÓW. W/g sprawozdania Wydziału Rolnictwa rządu palestyńskiego, w roku bieżącym wzrosły znacznie obszary plantacyjne. Nie pomogły przestrzegania prasy co do możliwej nadprodukcji owoców cytrusowych i nadal zwiększają się inwestycje w tej gałęzi rolnictwa.

Celem podniesienia jakości owoców, rząd palestyński udziela nagrody za najładniejsze owoce. Ostatnio z Chebronu wysłano 300 skrzyń winogron do Anglji, tytułem próby. Według przypuszczeń plantatorów, winogrona palestyńskie znajdą łatwo zbyt na rynku angielskim.

WINOGRONA. Zbiór winogron w ro-

ku bieżącym był większy o 10%, niż w roku poprzednim. Jakość otrzymanego owocu jest dość wysoka. Owoc ten ma w Palestynie dobre widoki na przyszłość, albowiem wraz z wzrostem imigracji żydowskiej wzrośnie zapotrzebowanie na winogrona, pozatem ze zniesieniem prohibicji w Stanach Zjednoczonych A. P., otworzyły się możliwości eksportu do tego kraju win, koniaków i innych napojów wyskokowych. Należy przypuszczać, iż w kraju rozpoczną na wielką skalę plantować winogrona. W bieżącym roku zaplantowano kilkaset dunamów tym owocem. Plantacje te powstają w okolicy Zichron Jakow oraz w okolicy Gedery. Według obliczeń rządu palestyńskiego, w sezonie 1933/34 zaplantowano 780.000 winorośli. Większość plantacyj winogron w kraju znajduje się w posiadaniu Żydów. Żydowscy plantatorzy winogron zjednoczeni są w związku Agudat Hakormim, który administruje wielkiemi tłoczniami winogron w Riszon le Zion i Zychron Jakow.

MORELE. Zbiór moreli w całym kraju przedstawia się niepomyślnie. Morele tegoroczne są wielkich rozmiarów, ale zbiór ich jest bardzo niewielki.

ŚLIWKI. Zbiór śliw w roku bieżącym przedstawia się b. pomyślnie. Gałęzie uginają się poprostu pod ciężarem tego owocu. Śliwki cieszą się łatwym zbytem na rynku wewnętrznym.

TOWARZYSTWO DLA KOLONIZACJI MIEJSKIEJ I WIEJSKIEJ. Pod powyższą nazwą powstało ostatnio w Palestynie towarzystwo, mające na celu zakupywanie ziemi oraz tworzenie nań osiedli. Towarzystwo to dysponuje kapitałem ŁP. 50.000.

ULGI RZĄDU DLA PSZCZELARZY. Rząd postanowił przyjść z pomocą pszczelarzom, którzy ucierpieli w ostatnim sezonie wskutek małego zbioru miodu, przez udzielenie im cukru, wolnego od cła. Cukier będzie sprzedawany po 9 milsów za kg. w okręgowych weterynaryjnych urzędach. Podania na cukier, w maksymalnej ilości 10 kg. na każdy ul, miały być złożone na ręce kierownika urzędu weterynaryjnego przy Departamencie Rolnictwa i Lasów najpóźniej do dnia 15 października r. b.

INTENSYWNE ROBOTY KOLONIZACYJNE. Od szeregu miesięcy toczyły się pertraktacje między Agencją Żydowską a Towarzystwem dla Przemysłu Chemicznego. Agencja Żydowska starała się o otrzymanie pożyczki ŁP. 100.000 na przeprowadzenie szeregu prac kolonizacyjnych w osiedlach żydowskich już istniejących, wzamian za zakupienie przez te osiedla nawozów sztucznych we wspomnianem towarzystwie. Pertraktacje te zakończone zostały udzieleniem przez towarzystwo Agencji Żydowskiej pożyczki w sumie ŁP. 35.000. Agencja Żydowska przystępuje obecnie do przeprowadzenia szeregu prac irygacyjnych w Gusz Nuris, Gusz Affula, Gusz Hakiszon, Merchawji, Tel-Adaszim, Balfourji, Kfar Jehoszua, Kfar Baruch, Miszmar Haemek, Nahalal, Ramat Dawid. W niektórych z tych osiedli przeprowadza się obecnie badania geologiczne, a w niektórych wierci się już wielkie studnie. Dzięki otrzymanej pożyczce prace irygacyjne posunęły się znacznie naprzód. Wspomniane tereny i osiedla staną się niebawem ośrodkiem zintensyfikowanej gospodarki rolnej.

Przemysł

ŻĄDANIA PRZEMYSŁOWCÓW PALESTYŃSKICH. Na ostatnio odbytem ogólnem zebraniu Zjednoczenia Przemysłowców Palestyńskich omawiana była obecna sytuacja przemysłu palestyńskiego. Zebranie uchwaliło szereg rezolucyj i żądań, dotyczących dalszego rozwoju przemysłu krajowego. Między innemi poruszona była sprawa istniejących ograniczeń imigracyjnych, które w konsekwencji przyczyniają się do dotkliwego braku w kraju wykwalifikowanych sil roboczych. Poruszona była również sprawa masowego ostatnio zjawiska opuszczania dotychczasowych placówek przemysłowych przez robotników na rzecz bardziej opłacalnych robót budowlanych. Na zebraniu krytykowano b. ostro obecną politykę celną rządu palestyńskiego i uchwalono rezolucję,

domagającą się zaprzestania dotychczasowej polityki liberalnej, która uniemożliwia swobodną rozbudowę krajowego przemysłu. Polityka celna rządu spowodowała stały wzrost importu w porównaniu z eksportem. Import dochodzi do rozmiarów wprost zastraszających.

Uchwały domagają się od rządu aktywnej działalności w kierunku wzmożenia stosunków handlowych z sąsiedniemi krajami przez zawieranie traktatów, opartych na zasadach wzajemności.

Uchwalono również rezolucję w sprawie zaostrzenia bojkotu towarów niemieckich.

PRODUKCJA RUR CEMENTOWYCH. W Palestynie istnieje obecnie 15 żydowskich fabryk rur cementowych. W ubiegłym roku wszystkie te fabryki połączyły się w jeden syndykat, który przyjmuje zamówienia i rozdziela je wśród swych członków. Ostatnio syndykat ten rozpadł się. Obecnie zaznacza się wielka konkurencja wśród fabrykantów tej gałęzi przemysłu. Fabryki rur cementowych mogą w ciągu roku wyprodukować 900.000 m. rur, a zapotrzebowanie rynku wewnętrznego wynosi 500.000 rur, tak, iż fabryki te są zmuszone przerywać swą produkcję co rok na parę miesięcy. Ostatnio czynione są starania znalezienia rynków zbytu w krajach sąsiednich. Poważną konkurencję dla palestyńskich rur cementowych stanowią angielskie i niemieckie rury żelazne, które w bieżącym roku staniały o 15%. Mimo jednak tego spadku, rury żelazne są nadal droższe od rur cementowych, ale długoterminowe kredyty, udzielane przez fabrykantów angielskich i niemieckich, przyczyniają się do coraz większego na nie zapotrzebowania. Producenci rur cementowych skarżą się na to, iż fabryka „Nesher“ sprzedaje im cement wyłącznie za gotówkę, podczas gdy zagranicą korzystają przy zakupie cementu z długoterminowych kredytów. Niektórzy producenci rur cementowych w Palestynie zmuszeni byli przeto zakupywać cement na rynku zagranicznym. Ostatnio wzmogło się w Palestynie zapotrzebowanie na rury cementowe, a to w związku z przeprowadzanemi w Hajfie i Tel-Awiwie pracami kanalizacyjnemi. Rząd palestyński czyni magistratom trudności, przy zakupie rur cementowych w Palestynie, zmuszając je do zakupu takowych na rynku angielskim. Rząd palestyński, rzecz jasna, dla swoich potrzeb, sprowadza rury cementowe oraz żelazne z Anglji. Warto zaznaczyć, iż zapotrzebowanie rur cementowych ze strony Arabów stale wzrasta, gdyż rolnicy arabscy coraz częściej stosują gospodarkę intensywną.

PRZEMYSŁ TYTONIOWY. W ciągu pierwszych 6 miesięcy 1934 roku produkcja cygar w Palestynie wyniosła 400 kg. Zaznacza się również wzrost produkcji tytoniu.

Ilość produkowanych papierosów wynosiła w r. 1933 537.400 kg., podczas gdy już w pierwszem półroczu 1934 roku wynosiła 306.200 kg.

FABRYKA ARTYKUŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH. Fabryka artykułów elektrotechnicznych w pobliżu Mikwe Israel rozwija się pomyślnie. Artykuły te były dotychczas sprowadzane z Niemiec. Na początku fabryka zatrudniała 4-ch robotników, a w chwili obecnej pracuje tam 10. Według przewidywań ilość ta wzrośnie w najbliższych miesiącach. Wyroby fabryki są wysokiej jakości, czego najlepszem dowodem jest, iż zakłady elektrotechniczne Rutenberga zakupują stale wyroby tej fabryki.

NOWA FABRYKA SZYB. Po rocznem badaniu możliwości założenia przemysłu szkła taflowego w Palestynie, grupa Żydów duńskich i niemieckich przystąpiła do budowy fabryki „Fenicja“ Ltd. w Emek Zebulun, w pobliżu obszarów portu hajfskiego. Budowa fabryki rozpocznie się w najbliższym czasie. Fabryka ta jest nietylko jedyną w Palestynie, lecz na całym Lewancie. Założyciele przedsiębiorstwa wraz z kierownikiem wydziału przemysłu i handlu Agencji Żydowskiej, p. Tiszbim, zbadali sprawę przy pomocy wykwalifikowanych specjalistów i inżynierów i uznali warunki palestyńskie za dogodne dla rozwoju tego przemysłu. Mają być sprowadzeni fachowcy z zagranicy, którzy nauczą tego rzemio-

sła krajowych robotników. Ważną sprawą stanowią ułatwienia transportowe, ponieważ towarzystwo to zamierza produkować dostateczne ilości szkła nietylko na pokrycie zapotrzebowania Palestyny, lecz i krajów sąsiadujących. Dyrektorzy towarzystwa „Fenicja“ Ltd. są znanymi przemysłowcami z Holandji, którzy zbywali swoją produkcję w Palestynie i Egipcie od szeregu lat.

Z początku fabryka ta zatrudniać będzie 120 robotników, przewiduje się jednak podwojenie ilości zatrudnionych w ciągu najbliższego roku. Fabryka ta powstaje z kapitałem inwestycyjnym ŁP. 35.000 i będzie posiadała nowoczesne urządzenia ze specjalnem uwzględnieniem warunków higienicznych.

PRZEMYSŁ FARMACEUTYCZNY. Fabryka wyrobów farmaceutycznych „Tamar“ w Rechowot rozpoczęła swoją produkcję. Właściciele fabryki przypuszczają, iż uda im się zawładnąć rynkiem wewnętrznym i wyprzeć produkcję zagraniczną. Fabryka interesuje się również rynkiem syryjskim oraz iraskim.

FABRYKA FARB DRUKARSKICH. W Tel-Awiwie została założona pierwsza fabryka farb drukarskich, której produkty ukazały się już na rynku.

FABRYKA PAPIERU „PAPYRUS“ W TEL-AWIWIE. Niedawno założona na terenach Targów Lewantyńskich fabryka papieru pakowego „Papyrus“ dobrze prosperuje, tak, że musiała nawet wskutek braku surowca przerwać pracę na 4 tygodnie . Również i obecnie termin wykonywania zamówienia trwa kilka tygodni.

ZAKŁADANIE NOWYCH PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH W RAMAT GAN. Ramat Gan staje się coraz bardziej nowym ośrodkiem przemysłu palestyńskiego. W chwili obecnej jest tam 28 przedsiębiorstw przemysłowych, które zatrudniają 562 robotników. Obecnie budują się 4 nowe przedsiębiorstwa. Ilość robotników na początku zimy wzrośnie do 850.

APRETURA MATERJAŁÓW BAWEŁNIANYCH. Firma „Meshi“ Silk Mills Co. w Ramat Gan przystąpiła do założenia apretury materjałów bawełnianych. Apretura ma być urządzona według najnowszych wymogów techniki i otwarcie jej nastąpi za około 6 tygodni.

ARABSKIE TOWARZYSTWO FILMOWE. Wspomniane towarzystwo filmowe rozwija w całym kraju b. ożywioną działalność. Sprzedaż akcyj następuje dość szybko. Towarzystwo zebrało już większy kapitał i obecnie przystępuje do zrealizowania swych planów.

PALESTYŃSKIE TOWARZYSTWO DLA BUDOWY SZOS. Pod powyższą nazwą powstało obecnie w Palestynie przedsiębiorstwo przemysłowe z kapitałem ŁP. 20.000. Znaczny udział w kapitale tego towarzystwa ma Palestyńskie Towarzystwo dla Przemysłu i Finansów oraz towarzystwo „Shell“. Przedsiębiorstwo to ma rozpocząć swą działalność z początkiem listopada b. r.

PALESTYŃSKO - SZWAJCARSKIE TOWARZYSTWO BUDOWLANE. Pod powyższą nazwą powstało w Palestynie nowe przedsiębiorstwo z kapitałem zakładowym ŁP. 5.000. Towarzystwo to zajmuje się pracami budowlanemi.

Ruch budowlany

RUCH BUDOWLANY W PALESTYNIE. W sierpniu b. r. egzekutywa Agencji Żydowskiej przeprowadziła spis robotników, zatrudnionych przy budowach i robotach publicznych w kraju. Przy pracach tych, według spisu, było zatrudnionych w Tel-Awiwie, Hajfie i Jerozolimie 9.347 robotników. W ostatnim półroczu ilość robotników budowlanych w miastach wzrosła o 3.900 osób. Wyniki spisu w kolonjach żydowskich nie zostały jeszcze opublikowane. Ogólna ilość robotników w kraju wynosi przeszło 50.000 osób, z czego około 20% zatrudnionych jest przy robotach budowlanych. Ilość robotników żydowskich, zatrudnionych w miastach, wynosi około 33.000 osób, z czego około 28% zatrudnionych jest przy robotach budowlanych. Warto zaznaczyć, iż w r. 1926 robotnicy budowlani stanowili 33% ogólnej liczby żydowskich robotników, zatrudnionych w

miastach. Obecny spadek procentowy ilości żydowskich robotników budowlanych w kraju tłumaczy się przedewszystkiem wielkim rozwojem żydowskiego przemysłu w latach ostatnich. W kraju odczuwa się brak wykwalifikowanych robotników budowlanych, wobec czego niektóre prace w tej dziedzinie muszą być odłożone na później. Szczególnie silne tempo budowy zaznacza się w Tel-Awiwie i Hajfie.

W Tel-Awiwie zaczynają obecnie budowę wielkich gmachów publicznych, a mianowicie: 1) nowego gmachu dla magistratu, 2) szpitala miejskiego, 3) gmachu dla giełdy owocowej, 4) nowego gmachu dla Barclays Bank. Obecnie czynione są przygotowania do budowy nowej dzielnicy żydowskiej w Jaffie. W pierwszym etapie budowy tej dzielnicy wzniesionych zostanie kilkaset domów.

RUCH BUDOWLANY W MIEŚCIE AZA. Ruch budowlany w mieście Aza wzmógł się ostatnio. Na gruntach, zakupionych od rządu palestyńskiego, powstaje obecnie nowa dzielnica, przeznaczona dla letników. Budowle wznoszone są w stylu nowoczesnym.

SPINNEY'S LTD. BUDUJE LODOWNIE W LUD. Według ostatnich wiadomości firma Spinney's przystępuje do budowy lodowni w Lud dla magazynowania artykułów, przesłanych ich filjom w Palestynie. Do tej pory towary firmy Spinney's, przeznaczone dla Palestyny, magazynowały w Port Said.

Handel

REKORDOWY WZROST EKSPORTU Z POLSKI DO PALESTYNY. Eksport z Polski do Palestyny stale wzrasta i w ciągu pierwszych 9-ciu miesięcy 1934 r. przedstawiał wartość 6.799 tys. zł., podczas gdy w tym samym okresie roku ubiegłego przedstawiał wartość 4.115 tys. zł.

Import Polski z Palestyny w ciągu pierwszych 9-ciu miesięcy r. b. wynosił 879.000 zł., w tym samym okresie roku 1933 — 490.000 zł. Warto zaznaczyć, iż eksport z Polski do Palestyny w ciągu całego roku 1932 wynosił 3.207 tys. zł., a import Polski z Palestyny — 618 tys. zł.

W r. 1933 eksport z Polski do Palestyny wynosił 5.752 tys. zł., a import Polski z Palestyny — 578 tys. zł.

HANDEL ZAGRANICZNY PALESTYNY. Import Palestyny w kwietniu b. r. wynosił ŁP. 1.291.000. W porównaniu z importem w tym samym okresie r. ub., który wynosił ŁP. 826.705 okaże się, iż w bieżącym roku wzrósł on o 50%. Eksport w kwietniu r. b. wynosił ŁP. 528.329, wobec ŁP. 262.177 w tym samym miesiącu r. ub. Szczególnie dał się zaznaczyć wzrost eksportu cytrusów.

Najważniejszemi pozycjami importu były następujące artykuły: pszenica (ŁP. 41.063), towary bawełniane (ŁP. 46.884), wyroby jedwabne (ŁP. 38.691), wyroby wełniane (ŁP. 14.762), rury żelazne (ŁP. 26.987), cement (ŁP. 22.093), porcelana i artykuły sanitarne (ŁP. 21.461), drzewo budulcowe (ŁP. 21.360), konfekcja (ŁP. 31.596), samochody osobowe i ciężarowe (ŁP. 46.101), benzyna (ŁP. 16.748). Najważniejszemi pozycjami w eksporcie były następujące artykuły: cytrusy (ŁP. 403.015), mydło (ŁP. 6.763), oliwa jadalna (ŁP. 3.666), zęby sztuczne (ŁP. 2.291), konfekcja (ŁP. 1.830), esencje i soki (ŁP. 1.018), wino (ŁP. 797).

WZROST EKSPORTU I IMPORTU. Eksport palestyński w ciągu kwietnia r. b. znacznie się zwiększył, głównie dzięki zwiększeniu eksportu pomarańczy. Import za tenże okres wykazuje również znaczny wzrost, mian. około 50%.

EKSPORT OWOCÓW CYTRUSOWYCH. Do dnia 22 kwietnia eksportowano z Palestyny następujące ilości owoców cytrusowych: przez port jaffski — 3.203.606 skrzyń, przez port hajfski — 2.007.024 skrzyń, przez Port-Said — 203.397 skrzyń, ogółem — 5.414.027 skrzyń. Wspomniane transporty zawierały 350.500 skrzyń grejpfrutów i 14.200 skrzyń cytryn. Resztę stanowiły pomarańcze. Pomarańcze palestyńskie na rynku angielskim osiągały w maju

cenę sh. 10—16 za skrzynkę, grejpfruty zaś od sh. 11—16.

W sezonie 1933/34 wysłano 3.256.158 skrzynek owoców cytrusowych do Anglji, 1.298.149 do Niemiec, resztę zaś do Holandji, Rumunji, Norwegji, Szwecji i Kanady.

UDZIAŁ ŻYDÓW W IMPORCIE PALESTYNY. Według danych statystycznych urzędu celnego w porcie Jaffa, głównymi importerami w Palestynie są Żydzi. Udział ich w imporcie wynosi 80%.

NOWE PRZEPISY O EKSPORCIE OWOCÓW CYTRUSOWYCH. Ostatni numer „Official Gazette" zawiera nowe przepisy, dotyczące rozporządzenia „Fruit Export Ordinance, 1927". Przepisy te regulują czas eksportowania oraz opakowania owoców cytrusowych. Wywóz grejpfrutów jest dozwolony nie wcześniej niż od 1 października, podczas gdy zbiór pomarańczy nie powinien mieć miejsca przed 10-ym listopada, a eksport przed 15-ym.

NOWA CYTRUSOWA FIRMA EKSPORTOWA. W Jaffie została założona nowa firma cytrusowa p. n. „Jaffa Citrus Company, Ltd.".

PIERWSZE TRANSPORTY CYTRUSÓW. Pierwsze ładunki owoców cytrusowych sezonu obecnego zostały zaokrętowane w Hajfie na statku „Regele Carole". Ładunek ten zawierał 2.100 skrzynek cytrusów.

NOWA TARYFA CELNA DLA WYROBÓW JEDWABNYCH. Rząd palestyński ogłosił ostatnio nową taryfę celną dla towarów jedwabnych oraz wyrobów ze sztucznego jedwabiu. Stawki celne na przywóz tych towarów do Palestyny zostały podwyższone i wynoszą obecnie od 45 milsów do 1.200 milsów za kg. jedwabiu i towarów jedwabnych. Należy przypuszczać, że wprowadzenie nowej taryfy celnej na wyroby jedwabne przyczyni się znacznie do zmniejszenia importu tychże towarów do Palestyny, a tem samem umożliwi rozbudowę miejscowej produkcji. Wielką bolączką dla przemysłu palestyńskiego, jak zresztą i dla przemysłu innych krajów Bliskiego Wschodu, jest konkurencja ze strony Japonji, która swemi wyrobami, szczególnie włókienniczemi i jedwabnemi, zalewa poprostu rynki tych krajów (vide: Sprawy celne i transportowe w Nr. 9 Palestyny i Bliskiego Wschodu b. r.).

WZROST POPYTU NA OBUWIE KRAJOWE. W związku z podpisaną ostatnio umową między stowarzyszeniem przemysłowców obuwianych, a stowarzyszeniem właścicieli sklepów obuwia oraz stowarzyszeniem zawodowem rzemieślników wyrobów skórzanych w sprawie wzmożenia produkcji obuwia krajowego, daje się zauważyć zwiększony popyt na wyroby krajowe. Wyroby te są opatrzone specjalnym znaczkiem „Toceret Haarec", aby konsument łatwo mógł się zorjentować co do ich pochodzenia.

Finanse i bankowość

BANK DLA ROZWOJU PRZEMYSŁU PALESTYŃSKIEGO. Bank ten, na czele którego stoi p. Arje Szenkar, rozwija b. intensywną działalność. W ciągu bieżącego roku ilość członków banku wzrosła o ⅓. Operacje bankowe stale wzrastają. Bank ten udziela pożyczek krótkoterminowych dla przemysłu średniego i drobnego. Ostatnio bank udzielił szereg pożyczek długoterminowych emigrantom żydowskim z Niemiec.

PALESTYŃSKI BANK DLA HANDLU ZAGRANICZNEGO. Pod powyższą nazwą powstał ostatnio w Palestynie nowy bank z kapitałem ŁP. 10.000. Bank ten postawił sobie za zadanie popieranie handlu zagranicznego Palestyny.

BANK „OLEJ POLIN". Bank „Olej Polin" zwiększył swój kapitał zakładowy z ŁP. 10.000 do ŁP. 30.000 przez wydanie nowej serji akcyj za ŁP. 20.000.

BANK HIPOTECZNY. W roku ubiegłym dał się zaznaczyć znaczny rozrost Banku Hipotecznego. Dzięki działalności banku, umożliwione zostały prace budowlane w rozmaitych dzielnicach Tel-Awiwu. Kapitał banku wzrósł z ŁE. 200.000 (poprzednia waluta Palestyny) do ŁP. 250.000.

Wśród akcyj banku jest 60.000 zwykłych akcyj po ŁP. 1, oraz 38.000 akcyj imiennych po ŁP. 5. W roku ubiegłym bank udzielił 225 nowych pożyczek na sumę ŁP. 137.500 (w r. 1932 — 49 pożyczek na sumę ŁP. 24.850). Łącznie ze staremi pożyczkami należności banku, z tytułu udzielonych pożyczek, wynoszą ŁP. 271.558. Sumy zdeponowane w banku stale wzrastają i obecnie wynoszą około ŁP. 600.000. Bank przystępuje obecnie do wydania nowej serji obligacyj na sumę ŁP. 300.000.

ROBOTNICZA KASA POŻYCZKOWO - OSZCZĘDNOŚCIOWA. W pierwszej połowie roku 1934 ilość członków kasy wzrosła o 717 osób i wynosiła 4.160. We wspomnianym okresie kasa udzieliła 1.520 pożyczek na sumę ŁP. 35.000 wobec 1.160 pożyczek na sumę ŁP. 20.000 w tym samym okresie roku ubiegłego.

Pożyczki przeważnie przeznaczone były na zakupywanie placów pod budowę, narzędzi pracy oraz na budowę domów i namiotów. Własny kapitał kasy sięga ŁP. 10.000, a kwota zdeponowana wynosiła w końcu lipca b. r. ŁP. 60.000. Obrót kasy w pierwszych sześciu miesiącach 1934 r. wynosił ŁP. 800.000 wobec ŁP. 360.000 w tym samym okresie r. ub.

BANK AMSTERDAMSKI UNI N. W. OTWIERA FILJĘ W HAJFIE. 2 października r. b. nastąpiło uroczyste otwarcie w Hajfie filji Banku Amsterdamskiego Uni N. W.. Bank ten postawił sobie za zadanie zacieśnienie stosunków handlowych między Holandją a Palestyną.

DZIAŁALNOŚĆ BANKU ARABSKIEGO. Bank Arabski w Palestynie założony został w dn. 16 czerwca 1930 r. w Jerozolimie. W r. 1931 bank ten otworzył 2 filje: w Jaffie i Hajfie. Od tego czasu bank stale rozszerza swą działalność. Kapitał zakładowy banku wynosi w chwili obecnej ŁP. 45.000. W bieżącym roku ŁP. 8.000 czystego dochodu ma być włączone do kapitału zakładowego, tak, iż wyniesie on ŁP. 53.000

Komunikacja

JESZCZE JEDEN OKRĘT. Jak nas informują, w najbliższym czasie zamierza Linja Gdynia-Ameryka uruchomić jeszcze jeden okręt, odbywający stale rejsy Konstanza—Hajfa. Będzie to wycofany z trasy amerykańskiej, należycie odnowiony i przystosowany do potrzeb pasażerów podróży do Palestyny, jeden z okrętów Linji Gdynia-Ameryka. Inicjatywa powyższa zostanie napewno z uznaniem powitana przez zainteresowane koła społeczeństwa żydowskiego, które odnoszą się z dużą przychylnością do polskiej komunikacji morskiej pomiędzy Konstanzą a Hajfą. Uruchomienie drugiego okrętu wpłynie dodatnio na wzmożenie ruchu turystycznego do Palestyny i udostępni ożywienie stosunków handlowych pomiędzy Polską a Lewantem.

PORT LOTNICZY W PALESTYNIE. Ostatnio bawił w Palestynie specjalny delegat Królewskiego Towarzystwa Lotniczego w Londynie, który badał możliwości utworzenia wielkiego aerodromu w kraju. Aerodrom ten stałby się centralną bazą ruchu lotniczego na Bliskim Wschodzie, w szczególności dla linji lotniczej Londyn — Indje. Wyniki badań wypadły pozytywnie, wobec czego należy się spodziewać, iż wkrótce projekt ten zostanie zrealizowany.

NOWA LINJA KOMUNIKACYJNA. Dnia 17 listopada b. r. zostaje uruchomiona pierwsza stała linja komunikacyjna między krajami europejskiemi a Palestyną. Linja ta złączyć ma Wiedeń z Hajfą. Podróż ma trwać 5 dni. To połączenie komunikacyjne ma szczególne znaczenie dla osób, które nie chcą lub nie mogą korzystać z połączenia morskiego. Nowa linja komunikacyjna powstała z inicjatywy 2-ch Żydów, mieszkających w Wiedniu: Barucha Lewa i Dawida Klinghofera. Nowa linja kolejowa przechodzić będzie przez Budapeszt, Belgrad, Sofję, Konstantynopol, Aleppo, Damaszek do Hajfy. Uruchomienie linji kolejowej, łączącej Palestynę z krajami europejskiemi, ma również wielkie znacze-

nie dla eksportu owoców, a szczególnie winogron z Palestyny. Dzięki szybkiemu transportowi zwiększy się zdolność konkurencyjna owoców palestyńskich.

BUDOWA KOLEI HAJFA — BAGDAD. Sprawa budowy kolei Hajfa—Bagdad napotyka na trudności. Rząd palestyński zamierzał zaangażować do budowy kolei rząd iraski oraz t-wo „Iraq Petroleum Co.". Zarówno rząd iraski jak i wspomniane towarzystwo odmówiły jakiegokolwiek udziału w budowie linji kolejowej. Według obliczeń rzeczoznawców przeprowadzenie tego połączenia kolejowego kosztować ma ŁP. 8 miljonów.

RUCH OKRĘTOWY W PORCIE JAFFSKIM I HAJFSKIM. W pierwszej połowie b. r. wzmógł się znacznie ruch okrętowy w porcie jaffskim i hajfskim. Tonaż okrętów wynosił w okresie wspomnianym 2.97 miljona tonn, podczas gdy w pierwszej połowie r. 1933 wynosił 2.35 miljona tonn. Wzrost tonażu wyniósł więc 26%. Liczba okrętów i wielkość tonażu w każdym porcie poszczególnie przedstawiała się w pierwszej połowie r. b., jak następuje:

Ruch okrętów w porcie jaffskim.

	Żaglowce		*Parowce*	
	ilość okrętów	tonaż	ilość okrętów	tonaż
1933 (6 mies.)	355	13.523	406	942.663
1934 (6 mies.)	307	11.576	568	1.200.383

Ruch okrętów w porcie hajfskim.

	Żaglowce		*Parowce*	
	ilość okrętów	tonaż	ilość okrętów	tonaż
1933 (6 mies.)	298	13.009	534	1.375.892
1934 (6 mies.)	175	7.905	656	1.745.609

Jak widać z wyżej podanych tabelek, port jaffski odgrywa jeszcze poważną rolę w ruchu transportowym Palestyny. Wskazanem jest, by, podobnie jak i port hajfski, został on odpowiednio rozbudowany i przystosowany do stale wzrastającego ruchu towarowego.

JEROZOLIMA — JAFFA W 2 GODZINY 25 MINUT. Nowy rozkład kolejowy, który wszedł w życie z dniem 15 października przewiduje pewne zmiany. Podróż koleją na odcinku Jerozolima — Jaffa trwać będzie 2 godziny 25 minut. Pociągi będą odchodzić z Jerozolimy o godz. 9 rano zamiast o 8,30 i przybędą do Jaffy o godz. 11,25, zamiast o godz. 12,15. W godzinach popołudniowych pociągi z Jerozolimy odejdą o 3,10 pp., zamiast o 2,45 i dojdą do Jaffy o 5,35, zamiast 5,38 pp.

Powrotna droga Jaffa — Jerozolima trwać będzie 2 godziny 40 minut. Pociągi wyruszą z Jaffy o godz. 6,05 rano i przybędą do Jerozolimy o godz. 8,45, wyruszą o godz. 10,20 i przybędą o 1-ej, w godzinach popołudniowych, wyruszą o 4,15 i przybędą o 6,55 wiecz.

RUCH PASAŻERSKI NA „POLONJI" W PIERWSZEJ POŁOWIE B. R. W okresie pierwszych 6-ciu miesięcy b. r. „Polonja" przywiozła na swym pokładzie do Palestyny 6300 osób. Imigranci ci pochodzili głównie z krajów bałtyckich. W tym samym okresie wywiozła z Palestyny 3.000 osób.

ZMIANY W ROZKŁADZIE JAZDY MIĘDZY HAJFĄ A JEROZOLIMĄ. Podróż na odcinku Hajfa — Jerozolima trwać będzie 4 godziny 10 minut, od 9 rano do 1,10 pp. lub od 3,10 pp. do 7,25 wieczór, zamiast dotychczasowych 4 godzin 38 minut.

Na odcinku Hajfa — Kirjath Chaim kursuje 13 pociągów, z których 6 pociągów dochodzi tylko do powyższej stacji, inne pociągi jadą aż do Akko. Specjalny pociąg kursuje na odcinku Jadżur — Hajfa.

NOWA LINJA AUTOBUSOWA NA TRASIE BAGDAD—HAJFA. Prowadzone są pertraktacje między palestyńskimi i ira-

skimi finansistami w celu założenia nowego towarzystwa transportowego, utrzymującego linję samochodową na trasie Hajfa — Bagdad, z kapitałem ŁP. 50.000. Linja ta będzie przewoziła zarówno pasażerów, jak i towary.

Praca

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU URZĘDNIKÓW W PALESTYNIE. Związek urzędników zwiększył w ub. r. liczbę swych członków o 1.166 osób, i w chwili obecnej liczy 2.915 członków. Warto zaznaczyć, iż ogółem liczba żydowskich urzędników prywatnych w Palestynie wynosi 4.500 osób. Związek urzędników przeprowadził w ub. r. akcję w kierunku podniesienia płac urzędników. Przy związku istnieją biura pośrednictwa pracy, kasy oszczędnościowo-pożyczkowe i t. p.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU ROBOTNIKÓW ARABSKICH. Związek robotników arabskich, na czele którego stoi p. Pachri Naszaszibi, rozwija ostatnio w całym kraju ożywioną działalność. Ostatnio odbyło się zebranie organizacyjne robotników arabskich w Jaffie z udziałem 450 osób. Związek robotników arabskich nie ma żadnego kontaktu z żydowskiemi organizacjami robotniczemi.

BRAK BETONIARZY W PALESTYNIE. Przedsiębiorstwo, budujące gmach poczty, zwróciło się do rządu palestyńskiego o wydanie zezwolenia na wjazd do Palestyny betoniarzy z Egiptu, gdyż w Palestynie daje się odczuwać wielki brak takich sił wykwalifikowanych.

Imigracja

IMIGRACJA DO PALESTYNY W PIERWSZEJ POŁOWIE 1934 R. Według przypuszczeń prasy palestyńskiej ilość imigrantów i turystów, przybyłych w pierwszej połowie b. r. wynosiła 33.841 osób, wobec 26.409 w tym samym okresie roku ubiegłego.

SPRAWA NIELEGALNEJ IMIGRACJI DO PALESTYNY, zarówno Żydów jak i Arabów, jest nadal tematem aktualnym, omawianym przez prasę palestyńską. Wielki brak rąk roboczych w kraju przyczynia się w wielkiej mierze do przypływu wielkich rzesz Arabów chorańskich. Sprawa ta jest doskonale znana władzom mandatowym, rząd jednak nie podejmuje żadnych specjalnych zarządzeń celem powstrzymania dalszych fal imigracji z Choranu. Z drugiej strony rząd palestyński wyznacza specjalne straże graniczne, mające na celu pilnowanie brzegu przed ewentualnem przedostaniem się do kraju nielegalnych imigrantów żydowskich. Hebrajska prasa wszystkich odcieni politycznych podkreśla z naciskiem, iż nielegalna imigracja Żydów z djaspory musi tak długo trwać, dopóki przydział certyfikatów nie będzie dostateczny.

Turystyka

CHALUCOWIE AMERYKAŃSCY W DRODZE OKRĘŻNEJ DO PALESTYNY. W miesiącu ubiegłym bawiła w Polsce grupa chaluców amerykańskich, składająca się z 37 osób. Chalucowie w drodze okrężnej przez Polskę do Palestyny, przybyli z New-Yorku do Gdyni polskim okrętem „Kościuszko". Dalsza trasa podróży chaluców prowadzi tranzytem przez Rumunję do Konstanzy, skąd okrętem „Polonia" odbędą resztę drogi do Palestyny.

Okrężna podróż chaluców amerykańskich polskiemi okrętami świadczy wymownie o popularności polskich środków komunikacji morskiej w Ameryce i zaufaniu, jakie zdobyły okręty Linji Gdynia-Ameryka w szerokich rzeszach społeczeństwa żydowskiego w Ameryce. Opuszczając brzegi Ameryki na polskim okręcie chalucowie, pochodzący z Polski, dostali się odrazu w życzliwą atmosferę kraju rodzinnego, która towarzyszyła im już do kresu podróży.

Miasta

JEROZOLIMA

WYBORY DO RADY MIEJSKIEJ. Ostatnio przeprowadzone wybory do rady miejskiej zmieniły zupełnie układ stosunków na terenie pracy samorządowej tego

miasta. Miasto, podzielone na okręgi, wybrało przy ostatnich wyborach 6 Żydów oraz 6 Arabów (z czego 4 muzułmanów i 2 chrześcijan). Rząd palestyński ma również zamianować 2-ch swych przedstawicieli. Ogółem więc rada miejska największego miasta Palestyny będzie posiadać 14-u radnych. Warto zaznaczyć, iż przy ostatnich wyborach poniósł porażkę, dotychczasowy długoletni burmistrz miasta, Rageb bej Naszaszibi. W okręgu, w którym kandydował, wybrany został jego przeciwnik, dr. Chaldi, dotychczasowy wyższy urzędnik w Departamencie Zdrowia rządu palestyńskiego. W kołach żydowskich omawiana jest sprawa wystawienia kandydatury żydowskiej na stanowisko burmistrza. Żydowscy przywódcy polityczni stwierdzają, iż stanowisko burmistrza w Jerozolimie należy się Żydowi, ze względu na przeważającą ilość ludności żydowskiej w mieście. Warto zaznaczyć, iż wyborców uprawnionych do głosowania było 8.800, w tem 4.392 Żydów, 2.825 muzułmanów i 1.586 chrześcijan.

TEL-AWIW

BUDOWA SZPITALA. W bieżącym miesiącu został położony kamień węgielny pod budowę wielkiego szpitala w Tel-Awiwie, budowanego staraniem Kupat Cholim (Kasa Chorych). Szpital ten będzie 5-tym z kolei, założonym przez Kasę Chorych w Tel-Awiwie i będzie m. in. posiadał wydziały: chirurgiczny i dentystyczny. Szpital ten będzie się składał z 3-ch skrzydeł po 3 piętra. Koszt budowy wyniesie ŁP. 18.000. Szpital ten będzie posiadał wszystkie najnowocześniejsze urządzenia, a plan jego budowy zapewni chorym jaknajwiększe ilości powietrza i światła. Budowniczymi szpitala są pp. Ratner i Wileński z Hajfy.

ZA ZGODĄ RZĄDU, ZARZĄD MIASTA TEL-AWIWU wprowadził nowy podatek rozrywkowy, wysokość którego została określona na 2—20 milsów od biletu wejściowego do kina, od 2—50 milsów od biletów wejściowych do teatru, od 6—100 milsów od biletów wejściowych na koncerty, dancingi i inne imprezy. Zwolnione od podatku są odczyty o charakterze naukowym. Rozporządzenie to spotyka się z ogólną krytyką i niezadowoleniem.

JAFFA.

JAFFA ZACIĄGA POŻYCZKĘ Ł. P. 35.000 na polepszenie systemu drenażowego i kanalizacyjnego.

W celu polepszenia systemu kanalizacyjnego i drenażowego, zarząd miejski Jaffy jest upoważniony do zaciągnięcia pożyczki ŁP. 35.000 w banku Barclay's. Rząd ma zatwierdzić warunki, na których pożyczka ta zostanie zaciągnięta.

TYBERJADA.

NOWA DZIELNICA TYBERJADY. Przy poparciu finansowem Anglo-Palestine Bank, powstaje obecnie w Tyberjadzie nowa dzielnica robotnicza. Obszar tej dzielnicy graniczy z osiedlem Kirjat Szmuel. Tereny zostały już rozparcelowane i rozsprzedane na b. dogodnych warunkach. Dotychczas sprzedano 30 działek. Obecnie przystępuje się do wzniesienia domów mieszkalnych. Wzrost ruchu budowlanego w tej dzielnicy przyczyni się do ożywienia ruchu handlowego w tem mieście.

TUL-KIEREM.

KANALIZACJA MIASTA. Rząd palestyński udzielił magistratowi miasta pożyczki w wysokości ŁP. 4.500, na przeprowadzenie kanalizacji miasta.

CHEBRON.

LUDNOŚĆ ŻYDOWSKA CHEBRONU. Ludność żydowska w Chebronie jest w chwili obecnej nieliczna, składa się bowiem z 30 rodzin. Żydzi ci są naogół niezamożni i nie biorą udziału w życiu gospodarczem miasta.

BLISKI WSCHÓD

TRANSJORDANJA

WYBORY DO RADY USTAWODAWCZEJ TRANSJORDANJI. Ogłoszone zostały pierwsze wyniki wyborów do Rady Ustawodawczej Transjordanji. Widać z nich, iż partja rządowa uzyskała znaczną większość. Z pośród 16 wybranych, zaledwie 2 będzie z partji opozycyjnej. Ostatnie wybory w Transjordanji prowadzone były pod silną presją czynników rządowych. W agitacji brali również czynny udział oficerowie policji.

NARADA OPOZYCJI. Ostatnio opozycja spotęgowała swoją działalność. W Ammanie odbyła się narada przywódców opozycji.

ZNAMIENNE PRZEMÓWIENIE EMIRA ABDULLI. W Ammanie odbył się wielki bankiet na cześć emira Abdulli, w którym brali udział przywódcy szczepów transjordańskich oraz mężowie stanu tego państwa. Wielką konsternację wśród zebranych wywołało przemówienie emira Abdulli. W przemówieniu swem emir dał wyraz swej apatji i ogarniającej go rezygnacji, a zakończył oświadczeniem, iż naród sam powinien kierować losami swego państwa, i że on w chwili obecnej zdejmuje z siebie wszelką odpowiedzialność za przyszłość Transjordanji.

EMIR ABDULLA DOMAGA SIĘ PODWYŻSZENIA SWEJ PENSJI. Prasa syryjska donosi z Ammanu, iż emir Abdulla zwrócił się do Wysokiego Komisarza Palestyny sir Artura Wauchoppa, aby ten zainterwenjował w ministerstwie dla spraw kolonij w Londynie, w sprawie podwyższenia jego pensji o ŁP. 2.000 rocznie. Dotychczas pensja emira wynosiła ŁP. 13.000 rocznie. Wysoki Komisarz sprzeciwił się żądaniu emira, wskazując na obecny ciężki stan gospodarczy Transjordanji. Zapomoga należy się raczej, znajdującemu się obecnie w ciężkich warunkach, rolnictwu transjordańskiemu.

EMIR ABDULLA WYDZIERŻAWIA SWOJE GRUNTA. Emir Abdulla wydzierżawił swoje grunta w El Chamar, obejmujące obszar 6.000 dunamów. Dotychczas grunty te przynosiły emirowi zaledwie ŁP. 150 dochodu w ciągu roku. Grunty te mają być obecnie wydzierżawione przez emira za kwotę 120 ŁP.

KATOLICKA PRACA MISJONARSKA W TRANSJORDANJI. W Transjordanji wzrastają wpływy misji katolickiej. Ostatnio 1.500 mieszkańców Transjordanji przyjęło katolicyzm. Szereg szczepów pozostaje w stałym kontakcie z misją katolicką i czyni przygotowania do przyjęcia nowej wiary. Misja katolicka buduje dla nowych wyznawców religji katolickiej szkoły, przytułki, oraz udziela zapomóg pieniężnych.

KOLONIZACJA ŻYDÓW NIEMIECKICH W TRANSJORDANJI. Wg. doniesień prasy palestyńskiej, grupa Żydów niemieckich pertraktuje w sprawie wydzierżawienia w Transjordanji obszaru, obejmującego 10.000 dunamów. Właściciel wspomnianego obszaru zwrócił się już do rządu transjordańskiego o zezwolenie na wydzierżawienie. Dotychczas rząd transjordański nie wydał decyzji w tej sprawie. Okres dzierżawy ma trwać od 60 do 90 lat. Wspomniana grupa Żydów wpłaciła już właścicielowi pierwszą ratę, w wysokości ŁP. 5.000. Inna grupa Żydów niemieckich wysłała specjalnego delegata do Ammanu, celem prowadzenia pertraktacyj w sprawie utworzenia w Transjordanji wielkiego towarzystwa kolonizacyjnego.

DONOSZĄ Z TRANSJORDANJI, że w przyszłości każdy obywatel tego kraju, chcący zwiedzić Palestynę, będzie musiał zaopatrzyć się w świadectwo tożsamości, dla przedstawienia na granicy. Zaświadczenie to będzie wydawane bez opłat.

SYRJA

STOSUNKI HANDLOWE SYRYJSKO-CZECHOSŁOWACKIE. Ostatnio bawiła w Syrji delegacja handlowa czechosłowacka. Delegacja ta rozwinęła bardzo intensywną działalność. Dzięki jej inicjatywie powstaje obecnie syryjsko-czechosłowacka izba handlowa w Pradze z oddziałami w Bejrucie i Damaszku.

RUCH TURYSTYCZNY. W r. 1933 zwiedziło Syrję i Liban 9.217 turystów.

JEDWABNICTWO. Ostatnio obserwuje się spadek ilości „jedwabników". Zbiór świeżych kokonów wynosi obecnie 1.400.000 kg., podczas gdy w r. 1932 1.762.000 kg., a w r. 1931 — 2.760.000 kg. Spadek produkcji kokonów należy przypisać małej rentowności przemysłu jedwabniczego ze względu na silną konkurencję japońską.

ROZSZERZENIE FABRYKI CEMENTU W DAMASZKU. Towarzystwo dla produkcji cementu w Damaszku wydelegowało do Europy komisję złożoną z 3-ch rzeczoznawców, dla zakupienia potrzebnych materjałów i przyrządów do wybudowania drugiego wielkiego pieca w fabryce cementu w Damaszku.

BUDOWA NOWEJ LINJI KOLEJOWEJ. Przy budowie linji kolejowej ciągnącej się z Tel Ziwanu do granicy syryjsko-iraskiej, zostało zatrudnionych ostatnio nowych 600 robotników. Łączna więc ilość robotników, zatrudnionych przy budowie tej linji kolejowej, wynosi 3.100.

REORGANIZACJA SĄDOWNICTWA. Uchwała Nr. 178/LR Wysokiego Komisarza, dotycząca reorganizacji sądownictwa w Libanie, została podpisana 10 sierpnia.

Uchwała ta jest podzielona na 5 części:

I — stwarza mieszany sąd kasacyjny.

II — dotyczy przenoszenia urzędników z sądów jednej instancji do sądów innej instancji;

III — dotyczy kontroli sądownictwa i wprowadza urząd generalnego kontrolera sądownictwa. W ważnych wypadkach ma on prawo zawieszać chwilowo urzędników w ich funkcjach.

IV — dotyczy ogólnej organizacji urzędników i kar dyscyplinarnych.

V — dotyczy pomocników sądowych.

KOLONIZACJA ASYRYJSKA. W sierpniu 1930 roku 500 Asyryjczyków schroniło się na terytorjum syryjskie. Na prośbę Ligi Narodów władze mandatowe zgodziły się na skolonizowanie tych uciekinierów, znajdujących się od roku na terytorjum Syrji. Znaczne kredyty przyznane zostały przez rząd iraski na utrzymanie tych przybyszów.

EGIPT

IMPORT EGIPTU. Departament statystyczny przy ministerstwie skarbu w Egipcie ogłosił, że ogólny import Egiptu za miesiąc sierpień wyniósł 2.249.395, w porównaniu z ŁE. 2.201.665 w tym samym okresie roku ubiegłego. Eksport bawełny wyniósł ŁE. 1.203.509, w porównaniu z ŁE. 1.311.012 w tym samym okresie roku ubiegłego.

OBNIŻENIE STAWEK CELNYCH. 3-go września ukazał się w Egipcie dekret królewski, w sprawie obniżenia stawek celnych na niektóre artykuły, a przedewszystkiem owoce i materjały jedwabne, importowane z Syrji.

KONSUMPCJA BAWEŁNY. W pierwszem półroczu roku 1934, światowa konsumpcja bawełny egipskiej wyniosła 564 bal, wobec 472 bal w tym samym okresie roku ub. Konsumpcja w Niemczech egipskiej bawełny wzrastała stale począwszy od roku 1932.

KWESTJA PSZENICY. Rząd egipski zakupił wielkie ilości mąki australijskiej, celem wyrównania cen rynkowych tego artykułu. Premjer ministrów oświadczył, że przy zakupie mąki kierowano się ochroną intere-

sów konsumenta. Ilość zakupionej pszenicy wynosi 250.000 ardebów. Pierwszy transport 40.000 ardebów przybył już do Aleksandrji, drugi transport miał przybyć w początkach października.

Mąka australijska kosztuje 110 piastrów egipskich za ardeb, lecz wskutek dużych stawek celnych, wynoszących 170 piastrów egipskich za ardeb, mąka ta na rynku aleksandryjskim jest sprzedawana po 280 piastrów egipskich. Rząd postanowił sprzedawać mąkę tę po cenie piastrów egips. 180 za ardeb, co spotkało się z wielkiem oburzeniem i protestami ze strony egipskich kupców zbożowych. Kupcy ci sprzedawali swoją mąkę z nikłego zbioru po cenie 190—215 piastr. egipsk.. Ze względu na to, że gatunek egipski jest gorszy od australijskiego, a ten ostatni był sprzedawany po 180 piastr. egipsk., trudno im było znaleźć nabywców na egipską pszenicę.

Sprawy te omawiane były przez kupców zbożowych z władzami. Kupcy wyłuszczyli swoje żądania, aby mąka rządowa została zaskładowana do lutego, do czasu, gdy zostaną wyczerpane zapasy krajowe, oraz, aby cena minimalna na mąkę rządową wynosiła 215 piastr. egipsk. tak, by cena mąki krajowej mogła wahać się pomiędzy piastr. egipsk. 190 — 195.

Równocześnie wpłynęła skarga do premjera ministrów i ministra skarbu na zbyt wysokie ceny chleba.

ZAKUP MĄKI AUSTRALIJSKIEJ. Wskutek złych zbiorów, rząd egipski powziął decyzję nabycia 34 000 tonn mąki australijskiej.

M. KITADA, GENERALNY KONSUL JAPOŃSKI W ALEKSANDRJI, wyjechał 24 września z Egiptu do Bombaju, poczem uda się stamtąd do Afganistanu, w celu objęcia stanowiska japońskiego ministra w Kabulu.

ROZBUDOWA PORTU ALEKSANDRYJSKIEGO. Rozszerzenie portu w Aleksandrji nastąpi kosztem 3,5 miljona funtów. Projekt ten będzie zrealizowany w ciągu 12-u lat. Plany architektoniczne wykonali Cyryl Kirkpatrick, państwowy inżynier brytyjski i pp. M. Laroche i M. Luigi — eksperci zagraniczni.

BUDOWA STACYJ POMPOWYCH. Rząd egipski przeznaczył sumę ŁE. 70.000 na budowę dwóch stacyj pompowych, w celu uniknięcia przerwy w systemie drenowania Kairu.

IRAK

INWESTYCJE JAPOŃSKIE W IRAKU. Szereg kupców japońskich przystąpiło do wybudowania wielkich przedsiębiorstw przemysłowych w Iraku, pod kierownictwem japońskich sił wykwalifikowanych. Japonja wykazuje ostatnio wielkie zainteresowanie dla rynku iraskiego, i jej penetracja gospodarcza w tym kraju wzrasta w szybkiem tempie.

REPRESJE ANTYŻYDOWSKIE W IRAKU. W Iraku zanacza się ostatnio kurs antyżydowski. Prądy antysjonistyczne wzmogły się ostatnio znacznie. Cenzura pism żydowskich została znacznie zaostrzona i wprowadzony został zakaz wwozu zagranicznych pism żydowskich. Sprawie tej poświęca ostatnio większy artykuł „Manchester Guardien", który potępił zarządzenia rządu iraskiego, które stoją w sprzeczności z dzisiejszemi pojęciami cywilizacji.

KONFERENCJA GOSPODARCZA. Iraski minister skarbu zwrócił się do iraskiej izby handlowej o wydelegowanie przedstawiciela na konferencję, mającą odbyć się w przyszłym roku w Bagdadzie, na której omawiane będą sprawy gospodarcze kraju. Między innemi poruszane będą sprawy transportu, kwestje związane z przemysłem daktylowym i możliwości zwiększenia eksportu.

PRZEDŁUŻENIE UKŁADU MIĘDZY IRAKIEM A PERSJĄ. Czasowy układ między Irakiem a Persją, który wygasł 11 sierpnia b. r., został przedłużony na dalsze 6 miesięcy. Układ ten, zawierany czasowo, był podpisany przez oba te rządy w roku 1930.

OSTATNIO ZOSTAŁ RATYFIKOWANY traktat przyjaźni między Irakiem a Afganistanem. Noty zostały wymienione

między ministrami w Kabulu i Teheranie.

LUDNOŚĆ IRAKU. Wg. ostatnio przeprowadzonego spisu, ludność Iraku liczy obecnie około 4-ch miljonów osób. W roku 1928 administracja brytyjska określiła ilość ludności na 2.800.000 osób.

TURCJA

STOSUNKI HANDLOWE MIĘDZY PALESTYNĄ A TURCJĄ. W pierwszym kwartale r. 1934 handel między Palestyną a Turcją przedstawiał się jak następuje: Eksport z Turcji do Palestyny wynosił ŁP. 162.005, Palestyna natomiast w tym okresie nie partycypowała wcale w imporcie do Turcji. Eksport z Turcji do Palestyny stale wzrasta. W r. 1932 wynosił on ŁP. 202.000.—, a w r. 1933 — wynosił już ŁP. 364.000. W pierwszym kwartale b. r., jak widać z cyfr podanych, suma eksportu z Turcji do Palestyny wynosiła już 45% całego eksportu za r. 1933. Głównemi artykułami eksportu Turcji do Palestyny są zboża, jabłka, tytoń, drzewo, owoce i kozy. Palestyna do Turcji narazie nic nie eksportuje.

Sfery gospodarcze Palestyny zastanawiają się obecnie nad możliwością eksportu towarów palestyńskich do Turcji. W grę wchodzą przedewszystkiem produkty przemysłowe, które posiadają zdolności konkurencyjne na rynkach Bliskiego Wschodu.

W I-SZYM KWARTALE 1934 ROKU EKSPORT TURCJI do Egiptu wyniósł ŁE. 85.000 w porównaniu z ŁE. 78.500 w tym samym okresie roku ubiegłego. Import zaś Turcji z Egiptu w I-szym kwartale roku 1934 wyniósł ŁE. 22.200, w porównaniu z ŁE. 1.700 w tym samym okresie roku ubiegłego.

IMPORT CYTRYN. Rząd turecki wznowił pozwolenie na przywóz cytryn z Syrji, Cypru i Egiptu. Warto zaznaczyć, że, wśród krajow, uprawnionych na wwóz cytryn do Turcji, ominięta została Palestyna.

17 WRZEŚNIA Turcja dostała niestałe miejsce w Radzie Ligi Narodów zamiast Chin i będzie obecnie reprezentowała grupę narodów azjatyckich.

ROZWÓJ PRZEMYSŁU KRAJOWEGO. Budowa destylarni olejku różanego w Ispatra zostanie powierzona towarzystwu francuskiemu. Rada miejska dała w tym celu do dyspozycji tego towarzystwa obszar 8.000 m.^{2}. Destylarnia zostanie uruchomiona w początkach maja.

FABRYKA PAPIERU W IZMID. Prace nad budową fabryki papieru w Izmid posuwają się szybko naprzód. Przewiduje się ukończenie ich w połowie stycznia. Inauguracyjne otwarcie fabryki tej nastąpi 23 kwietnia. W pierwszym roku swego istnienia produkcja roczna powinna pokryć połowę zapotrzebowania kraju.

CHROM. Produkcja chromu w Turcji w ostatnich latach znacznie wzrosła, a mianowicie: z 16.200 tonn w r. 1929 wzrosła do 89.000 tonn w r. 1933.

EKSPORT TYTONIU. Na podstawie danych, opublikowanych przez monopol tytoniowy, eksport tytoniu w ciągu miesiąca lipca wyniósł 312.555 kg. Krajami importującemi są: Egipt, Niemcy, Belgja, Grecja, Estonja, Holandja, Włochy, Czechosłowacja, Danja, Rosja, Syrja, Japonja, Francja i Algier. W tym samym okresie roku ubiegłego wywieziono z Turcji 481.587 kg. tytoniu.

W roku ubiegłym Turcja była głównym dostawcą liści tytoniowych do Egiptu, mianowicie, Egipt sprowadził z Turcji liści tytoniowych w ilości 1.193.849 kg. wobec całego importu w ilości 4.872.159 kg. Przed wojną Turcja pokrywała ⅔ zapotrzebowania Egiptu na liście tytoniowe

OBECNA SYTUACJA ROLNICTWA. Muhlis Bej, minister rolnictwa, udzielił wywiadu w sprawie sytuacji rolnictwa w Turcji. Uważa on, że sytuacja rolnictwa w Turcji jest zupełnie zadawalająca. Zboże tureckie znajduje chętnych nabywców na rynkach zagranicznych. W ostatnim kwartale sprzedano Niemcom i Belgji 50.000 tonn zboża.

ZALESIENIE. Przed dwoma laty rada miejska przystąpiła do zalesienia obszaru, znajdującego się między Uskudar i Chemsi Pacha. Otrzymany rezultat był zupełnie zadawalający. Obecnie projektuje się zalesienie i innych obszarów miasta.

HALA DLA RYB. Opracowuje się obecnie projekt budowy nowej hali ryb w Istambule. Projekt ten przewiduje wybudowanie nowych chłodni dla przechowywania ryb.

NOWA LINJA LOTNICZA. Została zainaugurowana nowa linja lotnicza między Istambułem a Diarbekirem. Podróż na tym odcinku trwać będzie 8 godzin.

SUMER BANK. Powiększono kapitał zakładowy Sumer Banku w Istambule z 20 do 62 miljonów funtów. Bank administruje czterema wielkiemi fabrykami: Hereke, Fashane, Bejkoz, Bekirheuy. Bank ten otworzył cztery magazyny sprzedaży w Ankarze, Istambule, Bejoglu i Samsunie dla zbytu produktów z tych fabryk. W najbliższym czasie otworzy magazyn również w Galata.

PRAWO PRACY. Biuro pracy przy ministerstwie gospodarki opracowuje obecnie projekt prawa pracy. Będzie on prawdopodobnie wzorował się na obowiązującem prawie w Stanach Zjednoczonych, które wprowadza interwencję rządu w wypadku konfliktu między robotnikami i pracodawcami.

KOLEJE WSCHODNIE. Towarzystwo Kolei Wschodnich proponuje obniżkę taryf kolejowych od 20%—50%.

ZNACZKI POCZTOWE NA WYSTAWĘ W IZMIR. Z okazji międzynarodowych targów w Izmir, dyrekcja poczt wypuściła znaczki pocztowe z napisem „Izmir 9 Eylul 1934, Sergisi".

ZMIANA NAZWY MIASTA ANKARA. Złożone zostało podanie do rządu tureckiego w celu zmiany nazwy miasta Ankara na Mustafa Kemal, na cześć króla Gazi.

KOPALNIE ZŁOTA. Profesor Granik ma w najbliższym czasie przeprowadzić badania kopalni złota, które będą eksploatowane zgodnie z programem „piatiletki" tureckiej. Uda on się do Izmir w towarzystwie Bekir Vehbi Beja, dyrektora generalnego kopalń, inspektora naczelnego Hadi Beja.

PERSJA

W CIĄGU I-SZEGO PÓŁROCZA 1934 wartość artykułów importowanych do Persji przez Bejrut spadla z 2 miljonów do poniżej miljona funtów syryjskich. Zjawisko to należy przypisać zwiększonemu ostatnio korzystaniu z portów Hajfy i Basry.

PERTRAKTACJE PERSKO-IRASKIE. Należy spodziewać się, że Nuri-Pasza, iraski minister spraw zagranicznych, w drodze powrotnej z Genewy, złoży wizytę w Teheranie, w celu konferowania z rządem perskim. Ostatnio stosunki polityczne między temi krajami stale się polepszały i należy się spodziewać, że niekóre, istniejące dotychczas nieporozumienia, zostaną również załagodzone.

CYPR

HANDEL ZAGRANICZNY CYPRU W II-IM KWARTALE 1934 r. W drugim kwartale 1934 r. Cypr importował towary za Ł. 388.221, czyli o Ł. 121.939 więcej niż w pierwszym kwartale b. r. Tłumaczy się to zwiększonym importem maszyn, aparatów i narzędzi górniczych. Eksport towarów w tym samym okresie wyniósł Ł. 239.271, t. j. o 43.279 Ł. więcej, niż w pierwszym kwartale, głównie dzięki zwiększonemu wywozowi mułów i azbestu.

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w lipcu r. 1934 w porównaniu z tymże okresem r. 1933

	LIPIEC 1933			LIPIEC 1934		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	69	530	+ 461	28	730	+702
Egipt	1,275	186	—1,089	959	199	—760
Syrja	—	47	+ 47	—	176	+176
Persja	28	17	— 11	113	136	+ 23
Turcja	25	157	+ 132	18	216	+198

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń-lipiec 1934 w porównaniu w tymże okresem r. 1933

	Styczeń-Lipiec 1933			Styczeń-Lipiec 1934		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	453	2,905	+2.452	808	5.443	+4.635
Egipt	5,778	1,291	—4.487	10.414	2.165	—8.249
Syrja	—	278	+ 278	14	659	+ 645
Persja	202	249	+ 47	310	543	+ 233
Turcja	925	536	— 389	332	574	+ 242

Wywóz rur do krajów Bliskiego Wschodu w sierpniu 1934 r. oraz w okresie styczeń—sierpień tegoż roku

	Sierpień 1934		Styczeń—Sierpień 1934	
	Ilość tonn	Wartość zł.	Ilość tonn	Wartość zł.
Palestyna	42,9	17,156,40	2,261,6	1,005,973,95
Egipt	—	—	1,025,3	86,381,65
Syrja	122,7	62,592,00	410,7	180,294,66
Irak	—	—	44,5	21,898,57

Handel zagraniczny Palestyny

Handel zagraniczny Palestyny w kwietniu 1934 r. w porównaniu z tymże okresem roku 1933

	Kwiecień 1933 r.	Kwiecień 1934 r.
	w funtach palestyńskich	
Przywóz ogółem	826,705	1,291,046
w tem towary	816,705	1,269,918
Wywóz ogółem	262,177	521,518
w tem towary	183,550	474,940
Reeksport	36,394	20,113
Tranzyt	10.401	19,334

Główne artykuły przywozu do Palestyny w kwietniu 1934 roku w porównaniu z tymże okresem roku 1933

	Kwiecień 1933		Kwiecień 1934	
	Kwintale	Ł. P.	Kwintale	Ł. P.
Ryż	9,883	7,881	14,452	11,355
Pszenica	59,961	38.071	68,132	41,063
Mąka pszenna	25,007	24,070	25,609	20,449
Bydło (sztuk)	661	6,510	1,191	12,793
Cukier	9,704	9,718	10,703	9,024
Kartofle	5,420	1,903	4,000	3,033
Drzewo budulc. m^3	10,958	22,804	10,645	21,360
Żelazo w sztabach i prętach	14,031	7,336	40,786	25,748
Rury i ich łączniki	628	1,465	396	1,170
Drzewo na skrz. m^3	160	555	3.725	11,830
Przędza baweln.	541	5,989	454	5,239
Tkaniny baweln.				
szare	787	6,828	819	5,729
bielone	344	5,080	625	8,457
farb. i druk.	1,438	26,686	1,843	32,698
Tkaniny wełniane	212	12,270	238	14,762
„ jedwabne	352	19.818	781	38,691
Benzyna (litrów)	21,678	16,256	32,874	16,478
Nafta (litrów)	32,613	9,718	39,714	11,915
Papier do pakowania	1,863	2,472	1,985	3,093
Papier druk.	1,178	2,012	1,829	2,794
Automobile (sztuk)	121	25,480	308	46,101

Główne artykuły wywozu z Palestyny w kwietniu r. 1934 w porównaniu z tymże okresem r. 1933

	Kwiecień 1933		Kwiecień 1934	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Wino (litrów)	45,628	494	48,792	797
Pomarańcze (skrz.)	273,693	136,847	806,030	403,015
Oliwa	318	2,057	216	1,517
Olej słonecznikowy	—	—	—	—
Migdały	38	250	60	185
Cement	11,600	2,636	530	146
Pończochy (tuz.)	1,457	447	1,822	386
Mydło	2,062	5,444	2,428	6,763
Zęby sztuczne	—	1,631	—	2,291

Handel zagraniczny Palestyny w kwietniu r. 1934 w porównaniu z tymże okresem r. 1933

Kraje	Kwiecień 1933				Kwiecień 1934			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytanja	175,248	135,681	1;836	—	325,426	285,795	4,944	—
Niemcy	84,672	8,794	525	31	143,557	94,463	1,072	74
Francja	22,152	11,178	74	150	32,347	12,087	58	1,101
Włochy	28,008	33,194	44	1,555	33,453	20,809	146	3,648
Rumunja	41,581	717	—	—	65,253	1,740	348	—
Egipt	116,853	4,687	13,901	4.793	38,916	5,670	6.841	1,236
Syrja	32,762	14,910	17,759	534	59,033	11,795	2,970	294
Irak	6,764	270	1,114	40	12,616	316	818	82
Persja	1,061	—	—	—	2,373	—	56	85
Turcja	9,365	—	220	26	48,782	—	23	117
Arabja	115	—	—	—	189	91	2	—
Polska	14,695	212	4	—	37,322	5,808	12	—

SPRAWY CELNE I TRANSPORTOWE

ZMIANY W PALESTYŃSKIEJ TARYFIE CELNEJ.

Rozporządzenie o zmianie stawki celnej na haszysz. Wysoki Komisarz Palestyny, zgodnie z wnioskiem Rady Opinjodawczej, zarządził, co następuje:

Tytuł.

1. Rozporządzenie niniejsze będzie przytaczane jako nowela do rozporządzenia Nr. 6 o taryfie celnej, 1934, i będzie uważane jako część rozporządzenia o taryfie celnej 1927, wymienionego poniżej jako rozporządzenie zasadnicze.

Nowela do spisu rozporządzenia zasadniczego Nr. 29, 1928.

2. Spis rozporządzenia zasadniczego, znowelizowanego rozporządzeniem o taryfie celnej 1928, zmieniony zostaje przez dopisanie następującej pozycji po poz. 138.

		stawka celna
138 a	Haszysz	100 mils. za kg.

ZMIANA STAWEK CELNYCH NA ZBOŻE, MĄKĘ I KASZĘ.

W Nr. 469 z dn. 1 października 1934, „Palestine Gazette" ukazało się rozporządzenie dyrektora Departamentu Akcyz i Handlu, ustalające wysokość cen zboża, mąki i kaszy, stanowiących podstawę do wymiaru stawek celnych przywozowych na powyższe artykuły.

Poniżej podajemy je w tłumaczeniu.

Na zasadzie uprawnień, z tytułu § 3 rozporządzenia Nr. 4 o taryfie celnej 1933, dyrektor Departamentu Ceł, Akcyz i Handlu określił wartości towarów, wymienionych poniżej, w celu wyznaczenia opłat celnych, wg. § 2 wspomnianego rozporządzenia na okres 3-ch miesięcy, poczynając od 1 października 1934 r., jak następuje:

Mąka pszenna.

a) gatunek I. Marki takie, jak „North-King", „Norther-Gold", „Three-Misses", „Britains-Quen",

	„Gold-Medal", „Tower", „Nelson", „Westminster", „Greet-West", „Great-West", „Red-Drogon" i „Lion", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP. 12.575
b) gatunek II	Mąki takie, jak „Brillant", „Novelty", „Silver Crown", „Harrison", „Pearless", „Dringo", „Henko", „Eclipse", „Charlick", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP. 8.575
c) gatunek III.	Marki takie, jak „Stella Nr. 1", „Faine Special Extra", „O Stellato Flour", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP. 6.590
d) gatunek IV.	Marki takie, jak „B—3", „B—4", „000", „G—5", „G—D", „Extra Fleur", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP. 5.280

Mąka żytnia.

a) gatunek I.	Marki takie, jak „Cream of Rye", oraz inna mąka tego gatunku	ŁP. 14.—
b) gatunek II.	Mąka innego gatunku oprócz „Straight Mill"	ŁP. 7.750
c) gatunek III.	„Straight Mill"	ŁP. 6.750

ŻYTO.

	Wszystkie gatunki	ŁP. 7.—

Pszenica.

a)	twarda	ŁP. 7.675
b)	miękka	ŁP. 7.435

ZMIANY FORMALNOSCI W WYSTAWIENIU FAKTUR NA TOWARY WYSYŁANE DO PALESTYNY.

Na zasadzie uprawnień z tytułu § 230 rozporządzenia o taryfie celnej 1929 r. Wysoki Komisarz wprowadza następujące przepisy:

1. Przepisy niniejsze będą przytaczane jako przepisy celne (faktury) z roku 1934.

2. W przepisach niniejszych termin „przepisy zasadnicze" mają oznaczać przepisy zgodnie z warunkami rozporządzenia o taryfie celnej 1929, lub opublikowane w „Official Gazette" z dnia 16 lipca 1932.

3. Punkt 1 przepisów zasadniczych zostaje unieważniony, na miejsce którego zostaje wprowadzony punkt nowy o treści następującej:

(1) Wszystkie faktury na towary importowane muszą stwierdzać prawdziwą wartość towarów, jak również obejmować poniższe dane:

a) dokładny opis towarów z podaniem wagi lub ilości, zgodnie z wymogami rozporządzenia o taryfie celnej, będącego obecnie w mocy;

b) świadectwo pochodzenia towaru.

(2) Za kraj pochodzenia towaru uważa się kraj:

a) w którym towar został wytworzony;

b) lub też przetworzony.

Z polecenia Jego Ekscelencji
(—) S. MOODY
Sekretarz Generalny.

20 września, 1934.

OD REDAKCJI:

Prace ogłaszane w „Palestynie i Bliskim Wschodzie", są wyrazem osobistych przekonań autorów.

Niezamówione manuskrypty zwraca się tylko w razie załączenia adresowanej koperty i znaczków pocztowych. Uprasza się autorów o przysyłanie wyłącznie maszynopisów.

OD ADMINISTRACJI:

Uprasza się o nadsyłanie zaległych należności za poprzednie numery „Palestyny i Bliskiego Wschodu", względnie o uiszczenie prenumeraty za czwarty kwartał b. r. Wpłaty załączonym blankietem na konto P. K. O. Nr. 9231. Polsko-Palestyńska Izba Handlowa, Warszawa.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.
Biuro czynne od godz. 9 do 15.

PRENUMERATA:		*CENY OGŁOSZEŃ:*	
Kwartalnie	*zł. 4.—*	*1/1 stronica*	*zł. 200.—*
Półrocznie	*„ 7.50*	*1/2 „*	*„ 110.—*
Rocznie	*„ 15.—*	*1/4 „*	*„ 60.—*
Cena pojedynczego egzemplarza	*„ 1.50*		

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA
IZBA HANDLOWA.

Redaktor: J. KINCLER

Sekretarz: P. WASERMAN

Druk. „Monolit", Warszawa, ul. Elektoralna 3, tel. 5.81-92.